Kohezijska politika EU: pojam, izazovi i perspektiva u nordijskim zemljama

Radnić, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:188026

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni diplomski studij, Ekonomska politika i regionalni razvitak

Ivan Radnić

KOHEZIJSKA POLITIKA EU: POJAM, IZAZOVI I PERSPEKTIVA U NORDIJSKIM ZEMLJAMA

Diplomski rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni diplomski studij, Ekonomska politika i regionalni razvitak

Ivan Radnić

KOHEZIJSKA POLITIKA EU: POJAM, IZAZOVI I PERSPEKTIVA U NORDIJSKIM ZEMLJAMA

Diplomski rad

Kolegij: Regionalna politika i razvitak

JMBAG: 0010211913

E-mail: ivaradni@efos.hr

Mentorica: Izv.prof.dr.sc. Nataša Drvenkar

Osijek, 2020.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Graduate study Economic policy and regional development

Ivan Radnić

COHESION POLICY EU: TERM, CHALLENGES, AND PERSPECTIVE OF THE NORDIC COUNTRIES

Graduate paper

Osijek, 2020.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,

PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,

SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETONOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je *diplomski* rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Ivan Radnić

JMBAG: 0010211913

OIB: 112262089

e-mail za kontakt: ivaradni@efos.hr

Naziv studija: Diplomski studij, smjer Ekonomska politika i regionalni razvitak

Naslov rada: Kohezijska politika EU-pojam, izazovi i perspektiva nordijskih zemalja

Mentor/mentorica diplomskog rada: izv. prof. dr. sc. Nataša Drvenkar

U Osijeku, 2020. godine

Ivan Radnić

Potpis _____

KOHEZIJSKA POLITIKA EU: POJAM, IZAZOVI I PERSPEKTIVA NORDIJSKIH ZEMALJA

Sažetak

Diplomski rad analizira relevantne teorijske dosege iz područja osnovnih ograničenja dugoročno održivog rasta zemalja članica Europske unije uzimajući u obzir institucionalni okvir regionalne politike Europske unije (u nastavku: EU). Nakon analize osnovnog okvira i teorijske podloge kohezijske politike, nadovezuje se analiza ekonomskog okruženja nordijskih zemalja članica EU uvažavajući specifični ekonomski model (ekonomsku politiku) zastupljenu u tim zemljama. Nadalje, analizira se područje regionalne konkurentnosti, uloga i važnost fondova EU za regionalni ekonomski rast kroz metodu komparativne analize institucionalnog okvira za iskoristivost fondova EU. Poseban se naglasak usmjerava na vrstu ekonomske politike zastupljenu u nordijskim zemljama kao i rezultate po ekonomski rast i razvoj. Pri argumentiranju svojih stavova, autor će se referirati na izabrane relevantne ekonomske indikatore i znanstvene članke (u zemlji i inozemstvu), kao i službene publikacije relevantnih institucija. U sklopu istraživanja i analize promatranih nordijskih zemalja uzet će se u obzir različiti kriteriji kao što su površina zemlje, broj stanovnika, bruto domaći proizvod, te pojedini indikatori koji pokazuju razvijenost zemlje, a zatim će se prikazati regionalni ustroj promatranih nordijskih zemalja. Nordijske zemlje koje će se pobliže prikazati su Danska, Finska i Švedska.

Ključne riječi: kohezijske politike, analiza, ekonomske politike, nordijske zemlje, EU

COHESION POLICY: TERMS, CHALLENGES, AND PERSPECTIVE OF THE NORDIC COUNTRIES

Abstract

Graduated thesis analyse relevant theoretical achievements in the field of primary constraints of long- term sustainable growth of EU member states, taking consideration of the institutional framework of regional policy of the European Union (EU). After analyzing the basic framework and the theoretical basis of cohesion policy, the analysis of the economic encirclement of the Nordic EU member states continues, taking consideration of specific economic model (economic policy) represented in these countries. Furthermore, the area of regional competitiveness, the role and the importance of EU funds for regional economic growth are analyzed through the method of comparative analysis of the institutional framework for utilizing EU funds. A particular accent is placed on the type of economic policy represented in the Nordic countries and the results for economic growth and development. In arguing his views, the author will refer to selected relevant economic indicators and scientific articles and official publications of relevant institutions. The research and analysis of the observed Nordic countries will take into account various criteria such as land area, population, gross domestic product, and individual indicators that show the development of the country, and then show the regional structure of the observed Nordic countries. The Nordic countries that will be presented in more detail are Sweden, Finland, and Denmark.

Keywords: cohesion policies, analysis, economic policies, Nordic countries, EU

Sadržaj

1. Uvod 1
2. Metodologija rada 2
3. Pojam, uloga i značaj kohezijske politike EU 4
   3.1. Institucije i ekonomski rast – što možemo naučiti od EU? 6
   3.2. Općenito o Kohezijskoj politici 12
   3.3 Pojam programiranja i programsko razdoblje EU-a 14
      3.3.1 Analiza financijske perspektive EU u suvremeno doba (Nova kohezijska politika) 19
4. Komparativna analiza kohezijske politike nordijskih zemalja 23
   4.1.Finska-gospodarske značajke 24
      4.1.1. Regionalni ustroj Finske 26
      4.1.2. Finska- financiranje i iskoristivost EU fondova 27
      4.2.1. Regionalni ustroj Švedske 31
      4.2.2. Švedska- financiranje i iskoristivost EU fondova 32
   4.3. Danska- gospodarske značajke 33
      4.3.1. Regionalni ustroj Danske 35
      4.3.2. Danska- iskoristivost fondova i EU projekata 35
   4.4. Komparativna analiza promatranih zemalja na temelju različitih parametara 38
5. Suvremeni izazovi i trendovi kohezijske politike nordijskih zemalja 40
6. Zaključak 42

Literatura 44

Popis grafikona 48

Popis slika 49

Popis tablica 50

1. Uvod

Početkom i sredinom 20. stoljeća Europom su dominirali nemiri i ratovi, a kao kulminacija svega je Drugi svjetski rat koji je započeo 1939. godine i završio 1945. godine. Okončanjem rata došlo se na ideju od strane Roberta Schumana i Jeana Monneta, francuskih političara i idejnih začetnika ujedinjene Europe koji su predstavljanjem tzv. *Schumanovog plana* iznijeli ideju o kontroli zajedničke proizvodnje ugljena i čelika kao najvažnijih sirovina za proizvodnju oružja. Planom se dugoročno trebao osigurati mir ujedinjavanjem europskih zemalja s gospodarskim i političkim interesima. Šest zemalja koje su prve tvorile Uniju i koje su započele proces koji traje i dan danas su Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg i Nizozemska. Savez koji je prvotno osnovan zvao se „Europska zajednica za ugljen i čelik“, a osnovan je 1950. godine. Ugovorom iz Rima 1957. godine osniva se Europska ekonomska zajednica (EEZ).

Razdobljem gospodarskog rasta i funkcionalnošću koje je bilo prisutno među zemljama koje su prve pristupile, mogućnost napretka uvidjele su i druge zemlje te se u razdoblju od 1970. - 1979. godine zajednica širi i povećava. Regionalnom politikom EU uloženi su veliki iznosi novca kako bi se smanjili negativni trendovi, između ostalog, smanjenje nezaposlenosti i razvoj infrastrukture. Također, jača utjecaj Europskog parlamenta. U periodu od 1980. - 1989. godine uz pristup još jednog vala zemalja dolazi do političkih previranja i ponovnog ujedinjenja Njemačke i spajanja Istočnog i Zapadnog bloka. U razdoblju 1990. - 1999. godine uz novo pripajanje i širenje Europa nastoji omogućiti slobodu kretanja robe, kapitala, usluga i ljudi. Početkom 21. stoljeća naglasak EU je na zaštiti od terorizma, kriminala, zaštiti okoliša i borbe za ravnopravnost. Nadalje, nužno je naglasiti da je 2004. godine došlo je do ulaska najvećeg broja članica što je rezultiralo valom najvećeg širenja. Formiranjem i kretanjem kroz povijest EU-a vidljive su godine izazova i načini na koje Unija svojim politikama upravlja, kako bi se među postojećim zemljama stvorio što manji jaz te pomoću kohezijskih programa smanjila razlika (EU, 2020).

U ovom radu definirat će se osnovni pojmovi, uloge i značaj kohezijske politike EU, programsko razdoblje od 2014. do 2020. godine, institucije i ekonomski rast. Također, analizirat će se kohezijske politike nordijskih zemalja, glavne gospodarske značajke zemalja, regionalni ustroj, financiranje i iskoristivost EU fondova te suvremeni izazovi i trendovi kohezijske politike nordijskih zemalja.

2. Metodologija rada

U ovom poglavlju diplomskog rada opisani su ciljevi istraživanja, metode istraživanja i izvori podataka i dostupnih informacija koje će poslužiti za lakše potkrepljivanje i analizu podataka prilikom zaključivanja. Pitanja koja se postavljaju, a vezana su za temu diplomskog rada, su: što predstavlja kohezijska politika, koja je njena uloga i svrha te kakve prilike i mogućnosti nudi kao jedna od najbitnijih i vodećih javnih politika EU.

Predmet istraživanja je način na koji analizirane nordijske zemlje (Danska, Švedska i Finska) iskorištavaju programe iz kohezijske politike za sveobuhvatni nacionalni (i regionalni) razvoj. Analizirana je njihova uloga, izazov i perspektiva korištenjem programa iz navedene politike.

Cilj ovog diplomskog rada je upoznati se sa utjecajem kohezijske politike na razvoj gospodarstva, društveno-socijalnih pitanja, zaposlenosti, izravnih stranih ulaganja, ekonomske i političke slobode te privlačnost za investicije i ulaganja.

Metode korištene prilikom rada su: komparativna metoda kako bi se usporedila ključne institucionalne pretpostavke za uspješan regionalni razvoj odabranih nordijskih zemalja, ali i usporedile njihove ekonomske razvojne osnovice. Nadalje, deskriptivnom metodom objašnjena je regionalna, odnosno, kohezijska politika EU s naglaskom na pojedinačne inicijative i trendove u odabranim zemljama članicama EU. Matematičkom i statističkom metodom prikazani su i objašnjeni ključni pokazatelji ekonomske uspješnosti zemalja, ali i uspješnost u iskorištavanju sredstava europskog kohezijskog fonda. Povijesnom metodom dan je uvod u razloge nastanka regionalne politike EU, a ostalim metodama se pokušao objasniti neki budući trend kohezijske politike EU koji će biti značajan za buduća razdoblja determinirana novom ekonomskom krizom izazvanom koronavirusom. Detaljnije, komparativna metoda koristila se za izradu analize usporedivosti promatranih nordijskih zemalja na temelju sljedećih parametara: BDP-a po stanovniku, indeksu konkurentnosti, ekonomskim slobodama, stopi zaposlenosti i nezaposlenosti, broju stanovnika i površini. Povijesna metoda je služila za analizu na temelju dostupnih informacija. Deskriptivna metoda je koristila za opisivanje o kohezijskoj politici kroz izazove, pojam i perspektivu. Matematička i statistička metoda je služila za analizu i opis podataka iz tablice dostupnih sa službenih stranica i induktivna metoda kojom su na temelju pojedinačnih činjenica i informacija dolazi do zaključka.

Za potrebe izrade diplomskog rada korišteni su podaci iz sekundarnih izvora kako znanstvene i stručne literature koje su vezane za područje regionalnih ekonomskih znanosti, ekonomiju, ali tako i internetski izvori, najčešće sa službenih stranica EU.

3. Pojam, uloga i značaj kohezijske politike EU

Kohezijska politika sinonim je regionalnoj politici EU. To je politika koja upravlja s tisućama projekata diljem Europe. Projekti sredstva dobivaju iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR-a), Europskog socijalnog fonda (ESF-a), te Kohezijskog fonda (KF). Osnovni zadatak ove politike je promicanje ukupnog ravnomjernog razvoja država članica i njihovih regija i zadovoljavanje svih potreba. Prema definiciji u *Jedinstvenom europskom aktu* iz 1986. godine njezin ključni cilj jest „smanjenje razlika među regijama i zaostalosti zapostavljenih regija" (više u: HGK, 2013.). Kohezijska politika kao jedna od najvažnijih politika za smanjenje razlika među zemljama članicama koja nastoji svojim programima poduprijeti slabije razvijene zemlje kako bi se približile onim razvijenijima. Ovom vrstom politike nastoje se smanjiti gospodarske, regionalne, društvene i teritorijalne razlike između zemalja članica i općenito njihovih regija (Plavi ured, 2018.).

Ne treba zanemariti činjenicu kako Kohezijska politika EU postoji više od dvadeset godina. Provedba ove politike potvrđuje kako tržišne snage nisu dovoljne za značajno smanjenje regionalnih razlika. Stoga je EU oformila ovu politiku kao znak financijske solidarnosti među državama članicama sa stavljanjem naglaska na povećanje konkurentnosti regija usporenog rasta i ispravljanje regionalne neravnoteže. Od svog stvaranja, ova politika odražava potrebu za teritorijalnom kohezijom i usmjerena je na smanjenje regionalnih razlika, restrukturiranje regionalnih gospodarstava, otvaranje radnih mjesta i poticanje kako privatnih, tako i stranih ulaganja (Bourdin, 2019.). Osim toga, kako navode Basile i suradnici (2008.), neravnomjeran prostorni utjecaj ekonomske integracije u EU potakao je niz mjera Kohezijske politike EU, čiji je cilj, kao što je prethodno spomenuto suzbijanje socijalnih i ekonomskih razlika. Konkretno, strukturni fondovi (SF) i Kohezijski fond (CF) dodijeljeni su za pomoć u transformiranju i modernizaciji strukture siromašnijih regija i pripremu istih za njihovu konkurenciju na jedinstvenom tržištu EU-a.

Prema Crescenzi i Giua (2018.) od kasnih 1980.– ih godina kohezijska politika jedna je od temeljnih politika EU. Asimetrična prostorna raspodjela blagodati procesa rezultirala je gospodarskom integracijom. Istodobno proširenje Unije Grčkoj, Portugalu i Španjolskoj te pozitivnim rezultatima Irske koja je 70-ih godina kao najsiromašnija zemlja pristupila Uniji i približila se nositeljima europskog gospodarstva, iskorištavanjem fondova iz kohezijske politike potaklo je kolektivnu akciju u korist regija čiji je ekonomski razvoj bio znatno ispod prosjeka u odnosu na ostala područja u EU. Kohezijska politika djeluje kao unutarnji mehanizam za preraspodjelu koji upotrebljava dvostruku političku svrhu; prvo je nadoknaditi manje razvijene regije zbog njihove smanjene sposobnosti iskoristivosti od jedinstvenog tržišta, a drugo je održavanje neto doprinosa u proračunu

EU za zemlje (poput Španjolske, Portugala i Velike Britanije) koje ostvaruju ograničene financijske koristi od Zajedničke poljoprivredne politike. Od početka 1990.-ih, resursi dodijeljeni kohezijskoj politici gotovo su se udvostručili i danas predstavljaju trećinu ukupnog proračuna EU-a, točnije 351, 8 milijardi eura ukupnog proračuna EU koji je izdvojen za kohezijsku politiku za razdoblje od 2014. – 2020. godine.

Rezultati u pozitivnom aspektu pokazuju veliki utjecaj kohezijske politike na cijelu EU, regionalni gospodarski rast i na zapošljavanje. Nadalje, nužno je spomenuti da se kohezijska politika EU provodi na različite načine u različitim državama članicama te su načini na koji se financijska izdvajanja pretvaraju u projekte raznolika među zemljama članicama. Radi toga se postavlja pitanje imaju li sve države članice korist od kohezijske politike? Poznato je kako sve države ne iskorištavaju jednake iznose u svrhu svog prosperiteta, no, upravo u tome i leži svrha kohezijske politike. Niti jednoj od članica se ne uskraćuje napredak, već su sredstva koja su namijenjena za razvoj određena većinskim djelom prema BDP-u i ukoliko je neka zemlja visoko razvijena, očekivano je da će ona dobivati manji postotak sredstava iz fondova u odnosu na neku manje razvijenu zemlju, upravo radi toga da i manje razvijene zemlje dobiju priliku kako bi se približile onoj razvijenijoj. Unatoč raznolikoj podijeli sredstava, niti jedna članica nema štetu od takve raspodijele dobara.

> Značajan utjecaj kohezijske politike mogao se uočiti kada je nastupilo razdoblje krize jer se dopustila preraspodjela sredstava kako bi se podržala ugrožena područja što se postiglo preusmjeravanje sredstava tamo gdje je bilo najpotrebnije te ulaganjem u ključne sektore za rast i stvaranje radnih mjesta. Očekuje se da će kohezijska politika donijeti rezultate u svim regijama Unije, a ne samo u najnepovoljnijim područjima koji se suočavaju s vrlo raznolikim skupom teritorijalnih uvjeta (Crescenzi i Giua, 2018.).

3.1. Institucije i ekonomski rast – što možemo naučiti od EU?

Ekonomski rast jedan je od glavnih i najvažnijih tema za bilo koji društveni, ali i politički život u određenoj zemlji. Prema Wiggins i Davis (2006.) institucije su ponavljajući obrasci interakcija kroz koje društvo poduzima određene funkcije, odnosno skup pravila koja slijede određena očekivanja. Proučavanjem različitih utjecaja i funkcija, institucije EU su nositelji administrativno - pravnih regulativa unutar Unije te nastoje svojim mjerama činiti urednost provođenja odluka. Rangiraju se po važnosti donošenja odluka pa shodno tome razlikujemo glavne institucije, pomoćne institucije i specijalizirane agencije (Središnji državni portal, 2020.). **Glavnim institucijama pripadaju**: Vijeće Europske unije, Europski parlament, Europska komisija, Europsko vijeće, Sud pravde EU-a, Europsku središnju banku i Europski revizijski sud. U nastavku je dano objašnjenje ovih institucija, pa tako:

a) Prema Kesner – Škreb (2007.) Vijeće Europske unije (*Council of the European Union*), predstavlja pojedinačne države članice. Jedan predstavnik svake države članice, uglavnom ministar, čini članove vijeća EU. Vijeće Europske unije je osnovano 1958. godine kao Vijeće Europske ekonomske zajednice sa sjedištem u Bruxellesu. Važnost institucije i njezina svrha je donošenje zakonodavstava unutar EU-a i koordinacija politika EU-a kao i razvoj vanjske i sigurnosne politike EU-a, sklapanje sporazuma između zemalja članica EU-a i drugih država ili organizacija, te donošenje godišnjih proračuna EU-a zajedno sa Europskim parlamentom. Vijeće EU odgovorno je i za upravljanje ekonomske politike država članica u smislu Ekonomske i monetarne unije (EMU) i glavno je tijelo za donošenja odluka EU-a (EU, 2020).

b) Prema Kesner – Škreb (2007.) Europski parlament (*European Parliament*) je predstavničko tijelo stanovnika EU s temeljnom zadaćom dijeljenja zakonodavne ovlasti s Komisijom i Vijećem EU te nadgledanje svih institucija EU, a posebno Komisije. Europski parlament osnovan je kao zajednička skupština Europske zajednice za ugljen i čelik 1952. godine. Od 1962. godine se prvi put spominje kao Europski parlament, a prvi izbori su bili 1979. godine. Lokacija gdje predsjeda Europski parlament su Strasbourg, Bruxelles i Luksemburg. Svrha parlamenta je donošenje odluka o trima glavnim područjima rada, a to su zakonodavno, nadzorno i proračunsko. Shodno tome, nadzorno ima ulogu provođenja demokratskog nadzora svih institucija, biranje predsjednika Komisije i odobravanje Komisije kao tijela, daje razrješnicu, odnosno odobrava

izvršenje proračuna EU-a, raspravlja o monetarnoj politici sa Europskom središnjom bankom, postavlja pitanja Komisiji i Vijeću, te promatra izbore. Nadalje, proračunsko odobrava dugoročni proračun EU-a i zakonodavno koje odlučuje o proširenju, preispituje programe rada Komisije i poziva Komisiju na predloge zakonodavnog akta (EU, 2020).

c) Europska komisija (*European Commission*) čini središte institucijske strukture Unije. To je političko tijelo koje predstavlja interese cijelog EU (Kesner – Škreb, 2007.). Europska komisija osnovana je 1958. godine sa sjedištem u Bruxellesu. Glavna zadaća Europske komisije je promicanje općih interesa provođenjem i predlaganjem zakonodavstva te provođenjem politika i izvršenjem proračuna EU-a. Ima ulogu određivanja prioriteta potrošnje EU-a skupa sa Vijećem i Parlamentom, izrađivanja godišnjeg proračune koje Vijeće i Parlament odobravaju te nadgledanja potrošnje sredstava koje je pod nadzorom Revizorskog suda. Predstavlja sve države članice EU-a u međunarodnim tijelima naročito u područjima trgovine politike i humanitarne pomoći i pregovara o sklapanju međunarodnih sporazuma u ime EU-a (EU, 2020.).

d) Europsko Vijeće nastalo je kao forum za neslužbene rasprave 1974. godine. Službena institucija EU-a postaje 2009. godine, a sjedište joj je u Bruxellesu. Europsko vijeće (*European Council*) čini čelnik država ili vlada država članica EU i predsjednik Europske komisije (Kesner – Škreb, 2007.). Odlučuje o općem usmjerenju i političkim prioritetima EU-a, ali nema funkciju donošenja zakonodavstva, bavi se složenijim pitanjima koja nije moguće riješiti na nižim razinama međunarodne suradnje. Ima ulogu određivanja zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a, razmatrajući strateške interese u području obrane. Također, služi za nominiranje i imenovanje osobe za određene visoke položaje na razini EU-a (EU, 2020.).

e) Sud pravde EU-a je osnovan 1952. u Bruxellesu. Europski sud pravde (*European Court of Justice*) tijelo je koje je jedini ovlašteni tumač osnivačkih ugovora (Kesner – Škreb, 2007.). Glavna uloga suda je tumačenje prava EU-a kako bi se osigurala njegova ujednačena primjena u svim članicama EU-a te rješavali pravni sporovi između nacionalnih vlada i institucija EU-a. Osim tumačenja, uloga suda je i provedba prava koji se pokreću protiv nacionalnih vlada u slučaju da pojedine zemlje ne djeluju u skladu sa zakonima EU-a. Ukoliko određena članica napravi pogrešku mora odmah preuzeti

odgovornost i ispraviti je jer se u protivnom pokreće postupak i država se kažnjava novčanom kaznom. Nadalje, uloga suda je vezana i za postupke poništenja pravnih akata ako se iz analize uvidi da pojedini akti krše ugovor o EU-u. Osim navedenih postupaka i provedbe zakona, pojedina država ima pravo na kažnjavanje institucija EU-a, a to znači da se svi pojedinci i poduzeća koji su oštećeni mogu, zbog djelovanja EU-a ili njegovih osoblja, žaliti i pokrenuti postupak pred Sudom (EU, 2020.).

f) Europska središnja banka osnovana je 1998. godine sa sjedištem u Frankfurtu. Uloga Europske središnje banke je da upravlja eurom, održava stabilnost cijena i provodi gospodarske i monetarne politike EU-a. Također, važno je istaknuti da određuje kamatnu stopu, odnosno upravlja količinom novca koji je u optjecaju, a time i inflacijom tako što dodjeljuje zajmove komercijalnim bankama u europodručju. Nadalje, ona upravlja deviznim pričuvama europodručja te prodajom i kupnjom valuta kako bi mogla održavati ravnotežu deviznih tečajeva. Osigurava da nacionalna tijela nadziru financijska tržišta i institucije te da platni sustavi funkcioniraju na djelotvoran način. Europska središnja banka garantira sigurnošću i stabilnošću europskog bankarskog sustava, izdaje odobrenja za izradu euronovčanica državama članicama europodručja i nadzire kretanja cijena, te procjenu rizika za njihovu stabilnost (EU, 2020.).

g) Europski Revizorski sud sa sjedištem u Luksemburgu osnovan je 1977. godine. Uloga mu je provođenje revizije prihoda i rashoda u EU-u, provjeravanje ispravno prikupljenih i upotrijebljenih financijskih sredstava EU-a te točnost njihova prikazivanja. Nadalje, kao neovisni vanjski revizor EU-a, Europski revizorski sud ima zadaću štititi interese poreznih obveznika EU-a i nema zakonskih ovlasti već pridonosi unaprjeđivanju načina na koji Europska komisija upravlja proračunom EU-a i izvještava o financijama EU-a. Također Revizorski sud provjerava svaku osobu ili organizaciju koja upravlja financijskim sredstvima EU-a, što uključuje provjere na licu mjesta u institucijama EU-a, državama članicama EU-a i državama koje primaju pomoć od EU-a. Moguće prijevare, korupciju ili druge nezakonite aktivnosti prijavljuje Europskom uredu za borbu protiv prijevara. Sastavlja godišnje izvješće za Europski parlament i Vijeće EU-a koje Parlament pregledava prije donošenja odluka o odobrenju Komisijinog upravljanja proračunom EU-a (EU, 2020.).

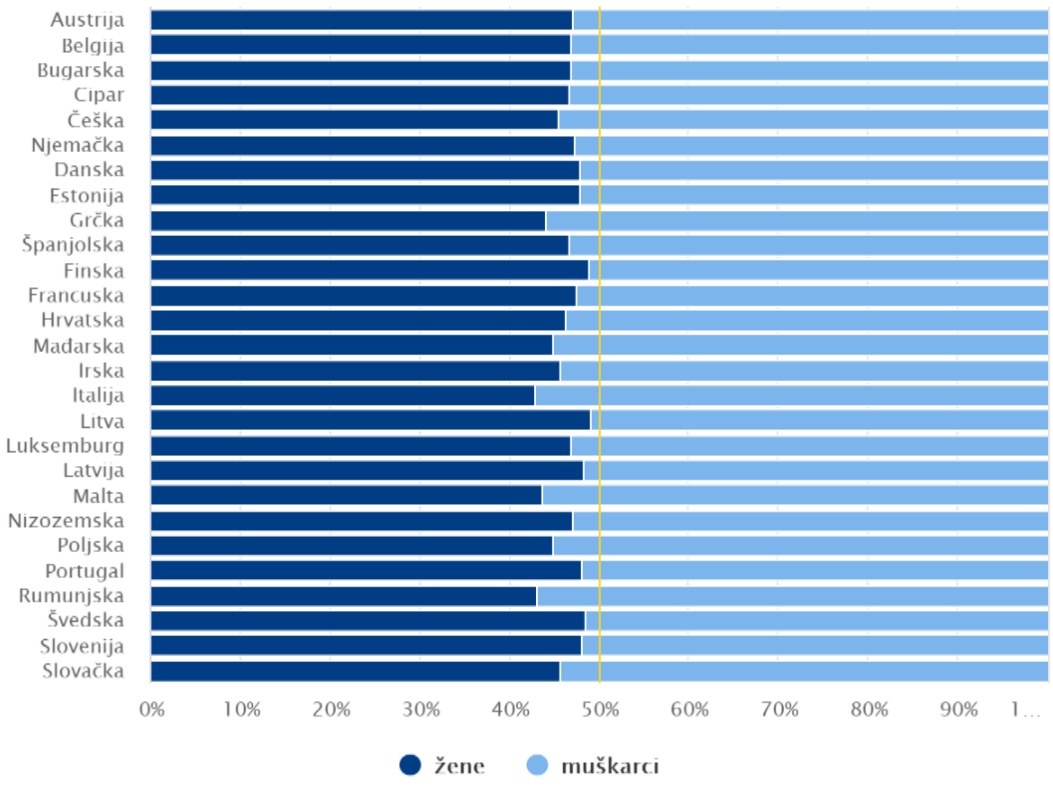
Pomoćnim institucijama pripadaju: Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija te Europska investicijska banka.

a) Europski gospodarski i socijalni odbor savjetodavno je tijelo koje predstavlja organizacije poslodavaca i radnika, te drugih interesnih skupina. Osnovano je 1957. godine u Bruxellesu. Ciljevi EGSO-a su osigurati da se politika i pravo EU-a prilagode gospodarskim i socijalnim uvjetima traženjem konsenzusa za ispunjavanje zajedničkih interesa, promicanje participacije u EU-u dajući glas organizacijama radnika i poslodavaca te drugih interesnih skupina, osiguravanje dijaloga s njima i promicanje vrijednosti europske integracije s jačanjem uloge participativne demokracije i organizacije civilnog društva (EU, 2020.).
b) Europski odbor regija je osnovan 1994. godine sa sjedištem u Bruxellesu, savjetodavno je tijelo EU-a koju čine izabrani lokalni i regionalni predstavnici svih zemalja članica unije. Funkcija odbora regija omogućuje regijama i gradovima da službeno iznesu svoje stavove u zakonodavnim postupcima EU-a i tako osiguravaju poštovanje položaja i potreba regionalnih i lokalnih vlasti. Europski parlament, Vijeće EU-a i Europski parlament dužni su se savjetovati sa Odborom regija pri izradi zakonodavstva o pitanjima koja se odnose na lokalnu i regionalnu upravu, primjerice zdravstvo, obrazovanje, zapošljavanje, socijalnu politiku, gospodarsku i društvenu koheziju, promet, energetiku i klimatske promjene (EU, 2020.).

c) Europska investicijska banka je osnovana 1958. godine sa sjedištem u Luksemburgu. U zajedničkom je vlasništvu država članica EU-a, a uloga joj je davanje poticaja prilikom zapošljavanja i gospodarskog rasta u Europi, podržavanje mjere za ublažavanje klimatskih promjena, promicanje politike EU-a izvan granica EU-a. Nadležnost Europske investicijske banke leži posuđivanje novac tržištima kapitala te pozajmljivanje uz povoljne uvjete za projekte usklađene s ciljevima EU-a. Za projekte EU-u daje otprilike 90% zajmova, no taj novac se ni u kojem slučaju ne uzima iz proračuna EU-a. Europska investicijska banka ima tri vrste usluga u kojima daje zajmove što čini oko 90% ukupnih financijskih obveza EIB-a. Banka u osnovi ima poticanje gospodarskog rasta i zapošljavanja, a navedena potpora privlači druge ulagače. Druga vrsta usluga je vezana za spajanje zajmova među kojima se klijentima omogućuje kombiniranje EIB-ovo financiranja s dodatnim ulaganjima, a treća vrsta usluga je tehnička pomoć i savjetovanje za ostvarivanje najveće vrijednosti uloženog novca (EU, 2020.).

Specijaliziranim agencijama pripadaju: Europska institucija za sigurnost zračnog prometa, Europska zaklada za obuku, Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta. Upoznavanjem sa institucijama kao administrativno – pravnom ustanovom EU omogućava shvaćanje načina na koji Europska unija kao ekonomska, društvena i politička organizacija teži svojim mjerama i institucionalnim regulativama ostvarenju ekonomskog rasta i stvaranju boljih uvjeta. Institucije su nalik državnim institucijama koje su potrebne za demografsko funkcioniranje te četiri glavne institucije koje su prethodno spomenute služe za donošenje zajedničkih odluka. Parametri koji definiraju i utječu na ekonomski rast (rast BDP-a, stopa zaposlenosti, stvaranje novih radnih mjesta, razvoj tehnologije) uvelike pridonose gospodarskoj moći i rastu Europske unije jer potiču širenje i jačanje gospodarstva povećanjem proizvodnih kapaciteta i drugih stavki. Stopa zaposlenosti jedan je od važnih čimbenika ekonomskog rasta i ključan je parametar u analizi kretanja na tržištu rada. Rast zaposlenosti u linearnoj je ovisnosti s ekonomskim rastom te je prema grafikonu 1. vidljiva velika stopa zaposlenosti na razini Unije gdje u svakoj državi dominiraju muškarci.

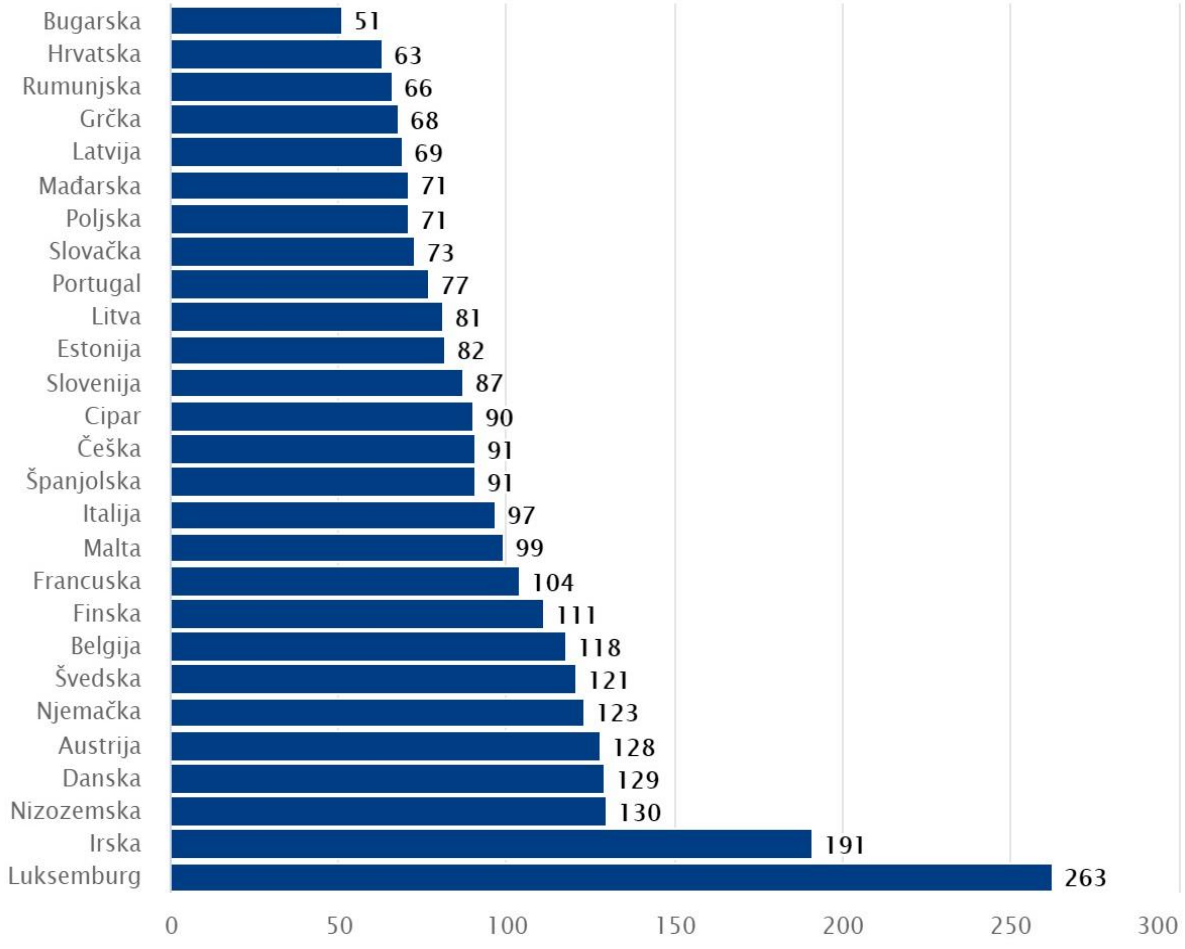
Grafikon 1. *Stopa* zaposlenosti u zemljama EU, *prema spolu i dobi, 20-64*

Izvor: autor preuzeo grafički prikaz iz Eurostat, 2020.

Nadalje, jedan od navedenih parametara ekonomskog rasta i životnog standarda je i BDP. Na grafikonu 2. je BDP-a po stanovniku izražen u standardu kupovne moći u 2020. godini na temelju kojeg je vidljivo da od svih zemalja članica Luksemburg i Irska imaju najveći BDP, a time i visok životni standard i kupovnu moć, dok su na začelju Bugarska i Hrvatska s niskim BDP-om i samim time lošijim životnim standardom. Prema podacima iz grafikona vidljivo je da je za smanjenje razlika među državama članicama EU potrebno ulagati upravo manje razvijene zemlje, što je i sami cilj kohezijske politike kako bi se smanjile razlike i da se one manje razvijene zemlje, približe vodećima.

Grafikon 2. BDP-a po stanovniku izražen u SKM

Izvor: Eurostat, 2020.

3.2. Općenito o Kohezijskoj politici

Kako bi se bolje razumjela Kohezijska politika, nužno je spomenuti njen razvoj kroz povijest. Treba napomenuti da je ova politika tijekom vremena provela radikalnu transformaciju, a sama transformacije se može kategorizirati prema nizu dimenzija kao što su ustavne, financijske, strateške i operativne. Razvoj Kohezijske politike započinje još davne 1957. godine kada se je u Rimskom ugovoru spomenut pojam "regionalne razlike". Godinu dana poslije, 1958. g. Europski socijalni fond je uspostavljen. 1968. godine oformljena je Glavna uprava u Europskoj komisiji s ulogom rada na regionalnoj politici. Nadalje, Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) uspostavljen je 1975. godine. Osim toga, Jedinstveni europski akt iz 1986. godine bila je prva velika revizija Rimskog ugovora koja stvara temelje Kohezijskoj politici. Nedugo zatim Strukturni fondovi su integrirani u Kohezijsku politiku. U razdoblju od 1989. do 2013. godine dogodila su se četiri razdoblja koja su imala zajednička pravila za Strukturne fondove. Sam Kohezijski fond uspostavljen je 1993. godine, ugovorom iz Maastrichta (Europska komisija, 2020.). U korisnice Kohezijske politike pripada 27 država članica EU-a. Kohezijska politika napravila je 11 tematskih ciljeva koji im služe za postizanje ciljeva strategije Europa 2020. Strategija Europa 2020 je strategija čiji je cilj pretvorba EU u pametnu, održivu i uključivu ekonomiju s visokom postotkom zapošljavanja, društvene povezanosti i produktivnosti.

Na slici br.1 se navode glavni ciljevi strategije Europa 2020. te stanje u Hrvatskoj u 2011. g. u odnosu na postavljene ciljeve. Uočeno je nekoliko postavljenih glavnih ciljeva, a to su: inovacije, klimatsko-energetski ciljevi, zapošljavanje, školovanje te postotak ostvarenja istih. Vidljivo je da je u jednoj od zemalja članica, u ovom primjeru, Hrvatskoj, ostvaren znatno manji postotak u svakoj navedenoj stavci u odnosu na postavljene ciljeve (EU, 2020.).

Slika 1. Strategija Europa 2020 i Hrvatska

Europa 2020 – glavni ciljevi	Hrvatska – stanje u 2011. g. u odnosu na postavljene ciljeve (%)
Inovacije – 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj	0,75%
Klimatsko-energetski ciljevi "20/20/20"	
20% smanjenje emisije u odnosu na razine iz 1990. g. (30% ako okolnosti dopuštaju)	
20% energije iz obnovljivih izvora	13,8%

20% porast energetske učinkovitosti	
75% populacije u dobi između 20 i 64 godine trebalo bi biti zaposleno	57%
Postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10%	4,1%
Najmanje 40 % mlađe generacije (30 – 34. g.) trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja	24,5%

Izvor: Središnji državni portal, 2020.

Kao što je već prije spomenuto Kohezijska politika EU-a financira se iz tri glavna fonda, a to su: Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Europski socijalni fond (ESF) te Kohezijski fond (KF). Svaki od ovih fondova ima različite ciljeve te shodno tome financira različita područja. EFRR-u je osnovni cilj jačati ekonomsku i socijalnu koheziju te smanjiti razlike između njenih regija, ESF ima naglasak na poticanju zapošljavanja i mogućnosti zaposlenja u EU-u, dok KF cilja na države članice koje imaju BDP manji od 90% prosjeka EU-a, ali uz to dodatno financira i projekte iz područja prometa i okoliša (Europska komisija, 2020.). Na slici br. 4 vidljiva su tri navedena fonda, a pored njih u financijskoj perspektivi EU-a u razdoblju od 2014. do 2020. godine djeluju Fond za pomorstvo i ribarstvo te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj koji imaju zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI).

Slika 2. Europski strukturni i investicijski fondovi za razdoblje od 2014. - 2020. godine

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, 2013.

Kako bi se pratila učinkovitost ove politike periodično se prate rezultati i prikupljaju podaci za razdoblje unutar 6 godina. Neki od rezultata koji se mogu pronaći su podaci o broju obnovljenih i izgrađenih cesta i željeznica, broj otvorenih radnih mjesta, porast BDP-a po stanovništvu kao i broj osiguranih edukacija za ljude.

3.3 Pojam programiranja i programsko razdoblje EU-a

Veliki broj programa financira se iz proračuna EU te se oni značajno razlikuju s obzirom na cilj, područje intervencije, vrijednost potpora i načina provođenja. Svakom pojedinom programu određena su pravila za višegodišnje razdoblje. Tijekom tog razdoblja moguće su promijene kako bi se programi mogli prilagoditi novim izazovima s kojima se susreću korisnici te pomoći. Samo programiranje i provedba nužni su kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi da bi se mogla razviti nacionalna strategija za svaku pojedinu zemlju jer programi i sredstva za svaku pojedinu zemlju nisu jednaka. Pomoću njih se određuju prioriteti ulaganja jer svaka zemlja ima različita interesna područja ulaganja.

Provedbe projekata koji se financiraju razvrstavaju se na:

1. Programe za države članice

a. Programi Zajednice
b. instrument financiranja kohezijske, poljoprivredne i ribarske politike

2. Programi za države nečlanice, kao što su Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Albanija**,** su programi u kojima se pruža pomoć tzv. trećim zemljama te se surađuje s EU poput IPA (jedinstvenog instrumenta pretpristupne pomoći) (Dolenec, 2017.). Države članice kroz Programe zajednice i instrumente kohezijske, poljoprivredne i ribarske politike EU na raspolaganju imaju velika proračunska sredstva. Da bi se bolje razumio način na koji sustav funkcionira potrebno je spomenuti da su Programi Zajednice instrumenti pomoću kojih se potiče suradnja između država članica EU na području definiranih politika. One potiču suradnju, dok instrumenti kohezijske, poljoprivredne i ribarske politike sredstvima iz proračuna EU uglavnom financiraju nacionalne programe koji su definirani državama članicama, a odobrene su od strane Europske komisije (Dolenec, 2017.). Programsko razdoblje određeno je ciljevima Strategije Europa 2020. koje predstavlja okvir za korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova u financijskom razdoblju od 2014.-2020. godine. Kohezijska politika u tom periodu obilježena je brojnim promjenama u odnosu na prethodna programska razdoblja.

Promjene su povezane sa ciljevima Europe 2020 koje nastoje omogućiti njihovo ostvarenje. Glavni ciljevi strategije 2020. godine su:

- **Pametan rast** - razvoj gospodarstva utemeljenog na znanju i inovacijama.
- **Održiv rast -** promicanje zelenijeg, konkurentnijeg gospodarstva na učinkovitom korištenju resursa.
- **Uključiv rast** - poticanje ekonomije visoke stope zaposlenosti, uz rezultat ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Glavna svrha i ciljevi kohezijske politike, koji su međusobno povezani i nužni za uspjeh, temelje se na tome da najveći iznos sredstava iz financija bude namijenjen najslabije razvijenim regijama kako bi se smanjile regionalne razlike. Na početku programskog razdoblja promjene su se odnosile na nezaposlenost, poljoprivredu i razvoj industrije jer se to smatralo uzrokom regionalnih razlika, no u programskom razdoblju 2014.-2020. godine veći naglasak je na promjenama vezanim uz inovacije, razinu obrazovanja, društveno-socijalna pitanja, zaštitu okoliša itd. U razdoblju 2014.-2020. godine ključni elementi kojima se vodi kohezijska politika su: promijene razine ulaganja u regije, ciljani rast, odgovornost i rezultati, preduvjeti za financiranje, koordinirana akcija, pojednostavljene procedure, proširena urbana dimenzija, prekogranična suradnja, dosljednost i usklađenost te poticanje korištenja financijskih instrumenata (Europska komisija, 2015.). Programiranje je ključni pojam u pripremi sredstava koja će se koristiti kako iz strukturnih fondova tako i iz Kohezijskog fonda. Tim procesom definiraju se razvojni ciljevi, preduvjeti za povlačenje sredstava, područja ulaganja, koncentracija sredstava te strateški dokumenti kao što su Partnerski sporazum i Operativni programi, pomoću kojih se određuje što je prioritet za sufinanciranje iz fondova EU. Nenavedena područja strateškog dokumenta, tj. ona koja nisu navedena operativnim programima, ne mogu se sufinancirati sredstvima EU-a. Nadalje, pomoću programiranja može se utvrditi koji su to nacionalni razvojni ciljevi, prioritetna područja ulaganja, financijske alokacije te odgovorna tijela za upravljanje EU fondovima (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2012.). U travnju 2012. godine Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU), kao tijelo odgovorno za organizaciju i koordinaciju procesa pripreme programskih dokumenata, započelo je proces pripreme programskih dokumenata kroz seminare, radionice i izobrazbe kako bi se postigli što bolji rezultati za potrebe novog financijskog razdoblja Europske unije od 2014.-2020. godine. Također, za potrebe izrade programskih dokumenata osnovano je i međuresursno Koordinacijsko povjerenstvo za pripremu programskih dokumenata čiji je zadatak uspostaviti Tematske radne skupine (TRS-ove) za izradu programskih dokumenata, nadzirati njihov rad, koordinirati te analizirati njihove prijedloge. Osim toga, povjerenstvo usuglašava i odobrava prijedloge nacrta

programskih dokumenata prije njihova podnošenja Vladama država Europske unije na usvajanje i upućivanja Europskoj komisiji.

Tematske radne skupine uspostavljene su potkraj 2012. godine, a njihov glavni cilj je definirati prioritetna područja ulaganja te im je zadaća objediniti tematski relevantne sektorske analize, pripremiti dodatni materijal, osigurati uporište za predložene prioritete u nacionalnim strategijama, izraditi prijedlog tematskih prioriteta itd. Prema slici br. 5 vidljivi su tematski ciljevi EU i usmjeravanje investicije iz kohezijske politike u razdoblju od 2014-2020. godine, kao i njihov izvor financiranja te koja je tematska radna skupina uključena u koji tematski cilj i koje je vodeće ministarstvo uključeno. Dakle, identificirano je 11 tematskih ciljeva unutar kojih svaka država članica bira investicijske prioritete i definira specifične ciljeve (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2012.).

Slika 3. Tematski ciljevi, izvori financiranja i TRS-ovi

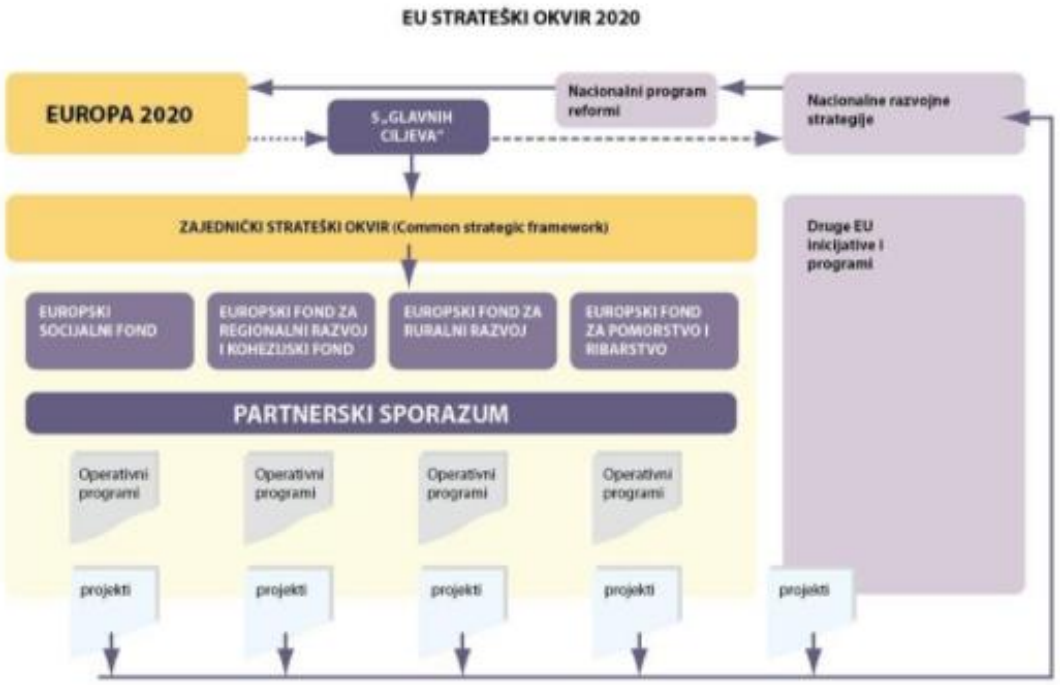
Tematski ciljevi EU – usmjeravanje investicija iz kohezijske politike 2014. –2020. g.		Izvor financiranja			Tematska radna skupina (TRS)	Vodeće ministarstvo
		ERDF	ESF	KF		
1	Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	+			TRS 1	Ministarstvo gospodarstva
2	Poboljšani pristup, korištenje te kvaliteta informacijskih i komunikacijskih tehnologija	+				
3	Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora te sektora ribarstva i akvakulture	+			TRS 2	Ministarstvo poduzetništva i obrta
4	Podrška prijelazu prema ekonomiji temeljenoj na niskoj razini emisije CO_2 u svim sektorima	+		+	TRS 3	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
5	Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizicima	+		+		
6	Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa	+		+		
7	Promicanje održivog prometa te uklanjanje uskih grla u ključnoj infrastrukturi	+		+	TRS 4	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
8	Promicanje zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	+	+		TRS 5	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
9	Promicanje socijalnog uključivanja te borba protiv siromaštva	+	+			
10	Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	+	+			
11	Jačanje institucionalnih kapaciteta te učinkovita javna uprava		+		TRS 6	Ministarstvo uprave

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, 2013.

Osim toga, postavljen je i EU strateški okvir za 2020. godinu što je vidljivo na slici br 6.. kojim se definira 5 glavnih ciljeva zajedničkog strateškog okvira. Zajednički strateški okvir polazi od europskih strukturnih i investicijskih fondova (Ekonomskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i kohezijski fond, Europski fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo) koji služe kako bi se kroz različite operativne programe i provedbu projekata doprinosilo

strategiji razvoja za pojedinu državu članicu. Nacionalne razvojne strategije vlastitim programima i reformama nastoje podići vlastito gospodarstvo i utjecati na ekonomski rast kroz poticaje Europe 2020 i njenih glavnih ciljeva.

Slika 4. EU strateški okvir 2020. godine

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi, 2012.

Glavni ciljevi strategije "Europa 2020" stavljaju naglasak na povećanje zapošljavanja, istraživanje i razvoj prateći porast BDP-a. Nastoji se smanjiti emisija stakleničkih plinova u usporedbi s razinama koje su mjerene 1990. godine, povećati udio obnovljivih izvora energije te povećati energetsku učinkovitosti, porast obrazovanja te smanjiti broj ljudi koji živi u siromaštvu ili prolazi oblike kroz socijalno isključivanje.

Definirana su tri operativna programa:

a) Operativni program radnog naziva "Konkurentnost i kohezija" koji se odnosi na ulaganje Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda (tematski ciljevi od 1 do 7)

b) Operativni program radnog naziva "Ljudski resursi" koji se odnosi na ulaganje Europskog socijalnog fonda (tematski ciljevi od 8-11)
c) Operativni program "Tehnička pomoć" (uključeni su svi tematski ciljevi).

Prioriteti ulaganja u zemljama članicama, prema stajalištu Europske komisije, odnose se na izazove s kojima bi se zemlje članice trebala suočiti ulaganjem kroz EU fondove, a ističu se četiri glavna izazova za sve one zemlje koje pristupaju fondovima. Prvo je jačanje konkurentnosti gospodarstva, potom porast razine sudjelovanja na tržištu rada, osiguranje boljih vještina i obrazovanja te smanjenje siromaštva s obzirom na regionalne razlike. Nadalje, potrebno je osigurati zaštitu i očuvati zdrav okoliš kao i prirodne resurse te omogućiti prilagodbu na brojne klimatske potrebe. Posljednje je jačanje administrativnih kapaciteta, porast učinkovitosti civilnog društva i socijalnih partnera te učinkovite javne uprave (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2012.).

3.3.1 Analiza financijske perspektive EU u suvremeno doba (Nova kohezijska politika)

Nakon završetka programskog razdoblja 2014.-2020. godine Europska komisija donijela je mnoge promjene koje su prvenstveno vezane za pojednostavljivanje ciljeva koji su bili posloženi u 11 tematskih skupina, a u novim napucima za razdoblje 2021.-2027. godine svode se na 5 ciljeva ulaganja kojima EU nastoji financirati Europu kroz prizmu rasta i razvoja kao: pametnu, zeleniju, bolje povezanu, socijalnu i bližu građanima (Europska komisija, 2020.).

Slika 5. Nova kohezijska politika (Strategija 2021. - 2027.)

Izvor: HUP, 2020.

Novo programsko razdoblje koje promiče nastanak "Pametnije Europe" postiže se primjenom naprednih tehnologija i upotrebom povećane digitalizacije koja podržava ulaganja u inovacije i istraživanja te poboljšanje poslovne infrastrukture. Prema tome, detaljnije su opisane svaka od pojedinih ciljeva.

1. Pametnija Europa - usmjeravanje na tehnološki segment, digitalizaciju, komunikacijske tehnologije, inovacije, razvoj gospodarstva kroz potpore malim i srednjim poduzećima
2. Zelenija Europa- podržavanje gospodarstva s malim postotkom ugljika, jačanje i interes za povećanjem obnovljivih izvora energije, zaštita i očuvanje okoliša, promicanje učinkovitosti resursa i popravljanje svijesti i borba protiv klimatskih promjena.
3. Povezanija Europa- jačanje prometne infrastrukture kao jednog od važnijih faktora u razvoju gospodarstva i poboljšanje mrežnih infrastruktura.
4. Socijalna Europa- promicanje i provedba socijalnih prava i naglasak na kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje. Borba protiv siromaštva i diskriminacije, Promicanje socijalne uključenosti i zdravstvene skrbi.
5. Europa bliža građanima – poboljšanje učinkovitosti javne uprave, priprema strategija za razvoj na lokalnim i regionalnim razinama, urbanizacija (Europska komisija, 2020.).

Osim pojednostavljenih ciljeva, postoje i brojni drugi segmenti pojednostavljivanja okvira kohezijske politike za razdoblje od 2021.-2027. pa navodimo neke od njih:

a) Jednu zajedničku uredbu za 7 fondova za podijeljeno upravljanje (jednim zakonodavstvnom obuhvaćeno je sedam fondova za zajedničko upravljanje).
b) Jedinstvena Uredba o Kohezijskom fondu i Europskom fondu za regionalni razvoj (jedna uredba umjesto dvije)
c) Manje uvjeta koji omogućuju provedbu (prijašnjih 40 je smanjeno na 20)
d) Veća fleksibilnost i manji izbor tematskih područja
e) Nema obveze provedbe *ex ante* evaluacije (postojanje opcije, a ne obveze)
f) Nakon početnog donošenja nema više izmjena sporazuma o partnerstvu
g) Nema preklapanja između sporazuma o partnerstvu i programa
h) Pojednostavljena logika intervencije
i) Jedinstven skup pokazatelja; visoka obuhvaćenost po zajedničkim pokazateljima (Europska komisija, 2020.).

Navedenim pojednostavljenim segmentima EU iz kohezijskih fondova nastoji omogućiti zemljama članicama brži, lakši i dostupniji pristup programima koji će služiti za regionalni napredak svake pojedine zemlje u skladu s njihovim prioritetima.

Važno je napomenuti da su za razvoj ciljeva novog programskog razdoblja "Pametnije Europe" i "Zelenije Europe" potrebna dvostruko veća sredstva ovisno o relativnom bogatstvu država članica. U okviru kohezijske politike ulaže se u tri regije na temelju tri kategorije, a to su manje razvijene, razvijene i tranzicijske regije. U većini slučajeva, dodjela sredstava temelji se na BDP-u po stanovniku, ali postoje i novi kriteriji poput niskog stupnja obrazovanja i velike stope nezaposlenosti u mlađim dobnim skupinama. Osim toga, drugi važni faktori su integracija i prihvaćanje migranata te klimatske promjene. Cilj svega navedenog je veći razvoj i održavanje stabilnosti postojećih okolnosti. Shodno tome, najudaljenije regije ostvarivati će posebne potpore EU-a (Europska komisija, 2020.). Uz sve navedeno, kohezijska politika podupire i strategije rasta i jača ulogu tijela lokalne uprave u upravljanju fondovima, a kao rezultat toga ojačana je urbana dimenzija kohezijske politike, a udio iznosi 6 % EFRR-a koji je namijenjen razvoju urbanizacije tako što je osmišljen novi program koji vodi umreženje i povećanje kapaciteta za tijela gradske uprave što čini europsku urbanu inicijativu (Europska komisija, 2020.).

"Pametniju" i "Zeleniju" Europu nije nerealno za očekivati budući da se u Europi nalaze brojni talentirani i kreativni ljudi te se kontinuirano ulaže u obrazovanje radi svjesnosti njene važnosti. Također, posjeduje i osnovu za jaku industriju, uslužni sektor kao i poljoprivredni, a ne treba niti zanemariti jedinstveno tržište te zajedničku valutu u većini zemalja. Unatoč svemu, Europu se već sada može smatrati solidarnom, teritorijalno povezanom, kulturološki prihvatljivom te se očekuje da će u budućnosti postati samo jača, dostupnija s boljim uvjetima za život. Jedan od glavnih preduvjeta je zajedničko djelovanje kako i sam jedinstveni naziv kaže, Unija.

4. Komparativna analiza kohezijske politike nordijskih zemalja

U ovom poglavlju uspoređuju se nordijske zemlje koje pripadaju Europskoj uniji (Danska, Švedska, Finska) kroz različite geografske i ekonomske kriterije. Najmjerodavniji od njih su: broj stanovnika, površina, BDP po glavi stanovnika i neki statistički podaci koji prikazuju razvijenost zemlje. Podaci dostupni sa Eurostata poslužit će kao uzorak za uspoređivanja o razvijenosti, definiranju ustroja zemalja, indeksu konkurentnosti, izvješću o ekonomskoj slobodi i efikasnosti vlade. Zemlje koje se uspoređuju pripadaju tzv. Nordijskoj regiji u kojoj se osim navedenih zemalja još nalaze Island i Norveška, te autonomne pokrajine Grenland i Farski otoci (Danska) i Alandski otoci (Finska). Nordijska regija još je poznatija kao Skandinavija i nalazi se na sjeveru Europe. Smatra se jednom od gospodarskih najbogatijih regija Europe, ali i svijeta. Osim ekonomskih, prednjače u rješavanju socijalnih i društvenih pitanja, te ih po tim kriterijima također možemo svrstati u jedne od najrazvijenijih regija. Kao što je poznato, Island i Norveška nisu članice EU-a, no njihovi građani također mogu koristiti određene beneficije. Beneficije se odnose na radne dozvole u kojima imaju pravo na rad bez radne dozvole jer navedene zemlje pripadaju kao dio Europskog gospodarskog prostora. Također kao članice Schengenskog područja bez unutarnjih granica, Island i Norveška spadaju u jedne od zemalja van EU-a koje koriste takav oblik kretanja stanovnika, turista, itd. Države Schengenskog područja osim što su ukinule granice, također su i na temelju Schengenskih pravila postrožile kontrole na zajedničkoj vanjskoj granici kako bi se osigurala sigurnost ljudi koji žive i putuju na Schengenskom području (Europska komisija, 2020.).

4.1.Finska-gospodarske značajke

Finska je zemlja koja se nalazi u sjevernom dijelu Europe. Broj stanovnika koji se nalazi na području Finske je 5.5 milijuna. Ima najnižu gustoću naseljenosti u EU s prosječno 18 stanovnika na kvadratni kilometar. Većina populacije (čak 1,5 milijuna stanovnika) se nalazi u glavnom gradu Helsinkiju koji je najgušće naseljen. Službeni jezik je Finski (Sami), a površina iznosi 338,440 km².

Slika 6. Činjenice o Finskoj

Izvor: Službena stranica Finske, 2020.

Najvažniji sektor finskog gospodarstva 2018. godine otpao je na industriju (21,3 %), javnu upravu, vojsku, obrazovanje te djelatnosti zdravstva i socijalne skrbi (20,2 %). Osim toga 15,5 % pripao je veleprodaji i maloprodaji te promet i ugostiteljstvu. U zemlje EU-a odlazi 59 % finskog izvoza (od čega 15 % u Njemačku, 10 % u Švedsku te 7 % u Nizozemsku). Kad je riječ o zemljama izvan EU-a, 7 % odlazi u SAD, a 6 % u Kinu. Kad je riječ o uvozu, 70 % činio je uvoz iz država članica EU-a (od čega 17 % iz Njemačke, 16 % iz Švedske i 9 % iz Nizozemske). Kad je riječ o zemljama izvan

EU-a, 14 % finskog uvoza dolazio je iz Rusije, a 3 % iz Kine (EU, 2020.). Finska je zemlja pod velikim šumama s gotovo 70 % kopnene površine pokrivene šumom. Također, Finska je jedna od vodećih država članica Europske unije za ICT (informacijsku i komunikacijsku tehnologiju) te je udio ICT-ovih stručnjaka u zapošljavanju u EU gotovo 7% (Eurostat, 2020.).

Finsko gospodarstvo se krajem 20. stoljeća značajno mijenjalo. Početkom 1960. godine Finska je imala politiku "države blagostanja" s naglaskom na javni sektor, no do 1990. godine radikalno je promijenila svoju gospodarsku koncepciju. Unutarnja liberalizacija tržišta koja se dogodila krajem 1980. godine te raspad Sovjetskoga Saveza, koji je do tada bio glavni vanjskotrgovinski partner, imalo je najveći utjecaj na promjenu gospodarske koncepcije. Finska je preusmjerila orijentaciju prema EU te je 1995. godine napustila EFTA-u i pristupila Europskoj uniji. Od 1. siječnja 1999. godine postala je članica EMU-a i bila je jedina od svih nordijskih zemalja koja je nacionalnu monetu (finsku marku) zamijenila eurom (Hrvatska enciklopedija, 2020.).

Finska je doživjela u tržišnom smislu gubitke i pad još u vrijeme bivšeg SSSR-a. Okretanjem ka Zapadu i mijenjanjem svijesti prilikom poslovanja, 1993. godine finsko gospodarstvo doživjelo je preokret ka tržištu Europske unije tako što je počelo izvoziti gotovo 25% više u odnosu 1991. godinu. Kao uzročno-posljedična veza takvom gospodarskom zaokretu porasla je nezaposlenost, s niske stope od 5% u 1980. godini na rekordno visoku stopu od 19% u 1993. godini te se stopa nezaposlenosti smanjila u 1999. godini na 10%. Početkom 2008. godine pa sve do 2013. godine Finska je bilježila pad BDP-a sa prosječnom godišnjom stopom od minus 1,2%. Vrijednost BDP-a koji je bio ostvaren 2015. godine iznosio je 230,7 milijardi američkih dolara što je bilo oko 7% manje u odnosu na 2008. godinu gdje je BDP po stanovniku bio oko 42 120 američkih dolara. U sastavu BDP-a uslužni sektor od 71,1% je vodeći, a slijede ga industrijski s 26,2% i poljoprivredni s 2,7% (Hrvatska enciklopedija, 2020.).

Unutar postojeće gospodarske strukture, uz golemi rast informatičkog i telekomunikacijskog sektora („Nokia“) prevladavaju industrije koje se bave proizvodnjom na temelju bogatih prirodnih resursa proizvodnje drva, papira, metala, optičke opreme, kemikalija, piva, votke, cementa i kožnih proizvoda. Nacionalna su bogatstva drvo, bakar, cink, željezna ruda i srebro. Finska je na trećem mjestu u svijetu po prostranosti šuma koje čine 72,9% teritorija. (Hrvatska enciklopedija, 2020.).

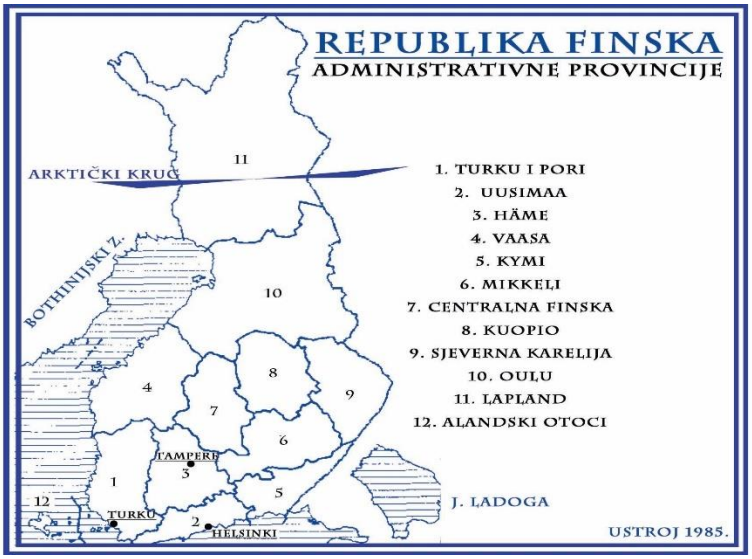
Prema indeksu konkurentnosti za ekonomske analize Finsku se predstavlja kao jednu od najkonkurentnijih zemalja i nalazi se na 16. mjestu na globalnoj razini s visoko razvijenim tržišnim gospodarstvom, sustavima kulturnih vrijednosti koje se temelje na individualnoj i ekonomskoj slobodi, radnoj etici, meritokraciji i tržišnoj konkurenciji (CEA, 2020.). Nadalje, izvješćem o

regulativi privlačnosti i poslovanja neke zemlje za poslovanje i ulaganje „Doing business“ za 2020. u navedenim kriterijima i obradi, Finska se nalazi na visokoj 20. poziciji.

4.1.1. Regionalni ustroj Finske

Kao što je ranije spominjano, Finska se nalazi na sjeveru Europe i graniči sa zemljama Švedskom, Rusijom i Norveškom te se time može zaključiti da je geografski okružena s vrlo jakim i vodećim europskim gospodarstvima koje utječu na razvoj same zemlje. Na slici br. 7 vidljivo je da se Finska sastoji od 12 administrativnih provincija.

Slika 7. Administrativne provincije Finske

Izvor: General information about Finland, 2020.

Na temelju NUTS-a analiziraju se i klasificiraju prostorni podaci na osnovu kojih se ostvaruje mogućnost povlačenja financijskih sredstava iz europskih fondova. Prema NUTS klasifikacijama regija, finske provincije pripadaju u sve 3 razine NUTS regija. Zbog dobro organiziranih političkih i administrativnih čimbenika su po pitanju razvijenosti u obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, kulturnim i ekonomskim pokazateljima iznad europskog prosjeka.

4.1.2. Finska- financiranje i iskoristivost EU fondova

Financiranje i iskoristivost fondova vrlo je bitno za rast i razvoj svake zemlje unutar EU-a. Financiranje Europske unije usmjereno je na različite projekate i programe iz područja kao što su regionalni i urbani razvoj, zapošljavanje i socijalna uključenost, poljoprivreda i ruralni razvoj, pomorska i ribarska politika, istraživanja i inovacije te humanitarna pomoć (EU, 2020). Financiranje mora biti u skladu sa strogim zakonima kako se novac ne bi trošio na nezakonit način. Nadalje, konačnu političku dužnost za kontrolu pravilne uporabe tih sredstava ima skupina od 27 povjerenika EU-a. S obzirom na to da državne službe upotrebljavaju većinski dio sredstava nacionalne vlade preuzimaju odgovornost za provođenje i djelovanje godišnjih revizija. Većinski dio (76%) proračuna EU-a kojim se upravlja u partnerstvu s državnim i regionalnim tijelima sustavom zajedničkog upravljanja uz pomoć 5 velikih Strukturnih i investicijskih fondova pripada sustavu zajedničkog djelovanja i upravljanja. Provedbi strategije Europa 2020 pridonosi se pomoću navedenih fondova;

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) – regionalni i urbani razvoj
- Europski socijalni fond (ESD)- socijalna uključenost i dobro upravljanje
- Kohezijski fond (KF)- gospodarska konvergencija
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

Druga sredstva koja su pod kontrolom EU, osiguravaju se na osnovi:

- Bespovratnih sredstava namijenjenih posebnim projektima povezanih sa politikama EU-a, obično na temelju tzv. poziva na podnošenje prijedloga. Dio sredstava se financira iz EU- a, ostali dio iz drugih izvora
- Ugovora koji dodjeljuju institucije EU-a za nabavu usluga, roba i radova koji su im potrebni za rad (EU, 2020).

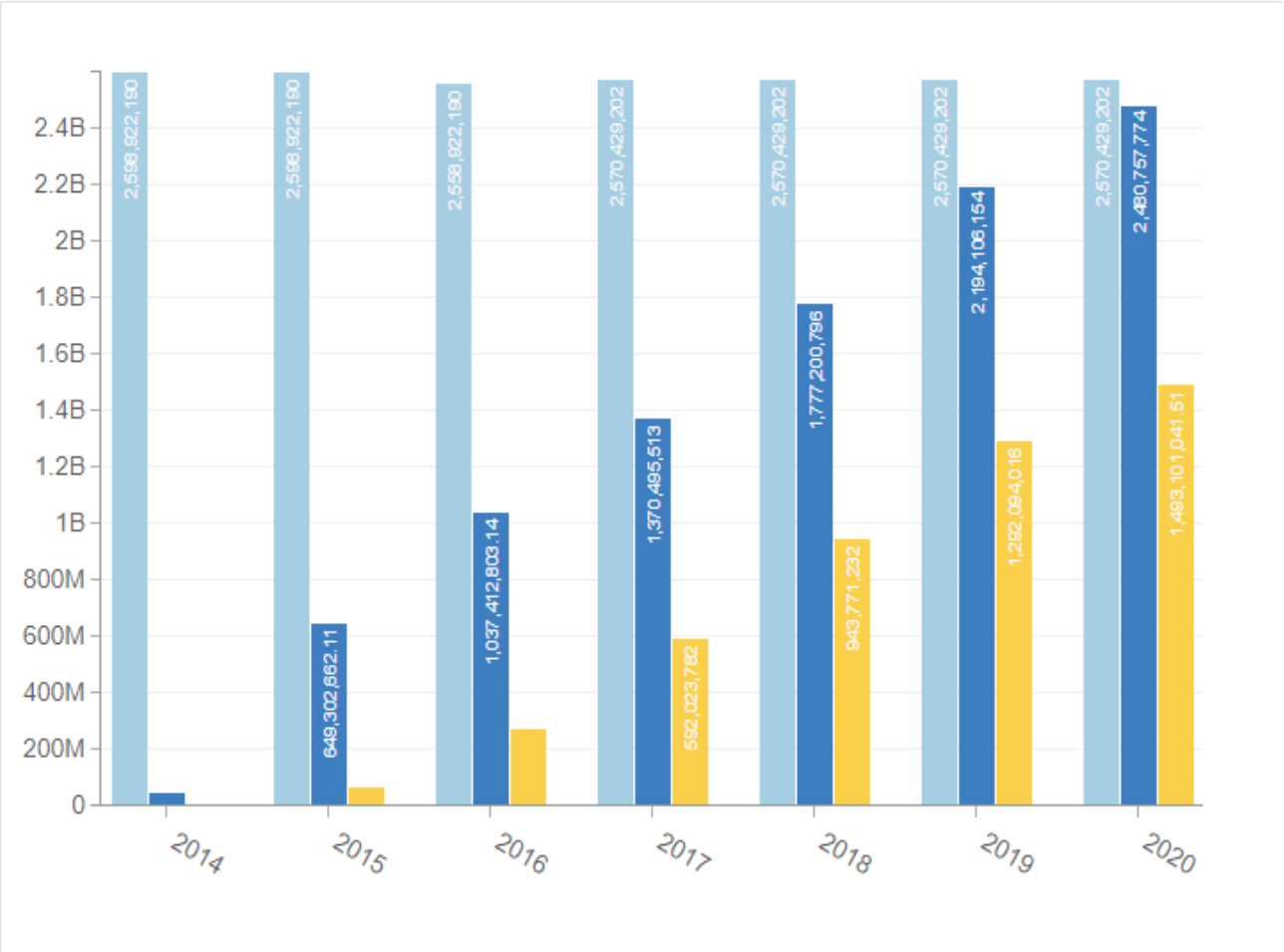
Grafikon 3. Iskorištenost fondova po ugovorenosti - Finska

Izvor: Izrada autora prema stranici Europske komisije, 2020.

Grafikon br. 3 prikazuje iskorištenost sredstava iz EU fondova za Finsku u programskom razdoblju od 2014.- 2020. godine. Iz navedenog grafa vidljivo je da je najveći iznos od ukupnog dijela koji je iznosio 2,570,429,202.00 eura bio za istraživanje i inovacije i iznosio je 305,222,195 eura od čega je 50% bilo iz fondova EU, a 50% iz državnog proračuna, a i za ostale kategorije vrijedili su isti oblici subvencije. Ostali praćeni parametri bili su ulaganja u mala i srednja poduzeća (251,954,624 eura), zaposlenost (233,546,828 eura), ekonomija s niskim udjelom ugljika (186,512,335 eura), obrazovanje (165,059,494 eura), socijalnu uključenost (100,036,057 eura) i tehničku potporu (42,883,068 eura).

Grafikon 4. *Iskorištenost fondova po isplaćenosti sredstava prema programskom razdoblju*

Izvor: autor preuzeo grafički prikaz iz: Europska komisija, 2020.

Prema grafikonu 4. vidljiva je iskorištenost fondova po isplaćenosti sredstava. Ukupni planirani iznos za svaku godinu iznosio je 2,598,922,190 eura, dok se dodijeljeni iznos za svaku godinu razlikovao. Vidljivo je povećanje iskorištenja namijenjenih sredstava u svakoj slijedećoj godini. Najveći dodijeljeni iznos bio je u 2020. godini i iznosio je 2,570,429,202, a potrošeni iznos u istoj godini iznosio je 1,493,101,041.51 eura.

4.2. Švedska-gospodarske značajke

Švedska je zemlja koja se također nalazi u sjevernom dijelu Europe i obuhvaća 450 295 km² površine. Prema podacima iz 2013. godine broj stanovnika iznosi 9 644 864. S obzirom na površinu i broj stanovnika, uz Finsku spada u jednu od najrjeđe naseljenih zemalja na svijetu. Članica Europske unije postala je 01.01.1995. godine. Glavni grad je Stockholm. Glavni sektori koji su doprinosili razvoju švedskoga gospodarstva u 2018. godini bili su vojska, obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb, razvoj industrije te ugostiteljstvo. Kada se govori o izvozu, najveći postotak izvoza odlazi u zemlje EU-a u iznosu od 59 % (11 % pripada Njemačkoj te po 7 % Danskoj i Finskoj). Kada se govori o zemljama izvan EU-a, 11 % izvoza usmjereno je Norveškoj, a 7 % u SAD-u. Nasuprot tome, 70% uvoza bio je iz država članica EU-a (od čega je 18 % iz Njemačke, 9 % iz Nizozemske i 7 % iz Danske). Govori li se o zemljama izvan EU-a, 8 % uvoza potječe iz Norveške, dok je 5 % iz Kine (EU, 2020.). Početkom 70-ih godina 20. stoljeća Švedsku se smatralo zemljom „blagostanja“, zbog ekonomskih parametara koje je ostvarila u smislu: velikog broja zaposlenosti, razvoja tehnologije i inovacija sa jakom socijalnom osviještenošću i pravljenjem minimalnih društveno-socijalnih razlika. Jačanjem konkurencije iz ostalih europskih zemalja, Švedska od 1990. godine nastoji privatizirati dio državnih kompanija i otvara mogućnost transakcijskih usluga s inozemstvom (Hrvatska enciklopedija, 2020.).

Švedska je godine 1995. pristupila Europskoj uniji te je već početkom 2000. godine prihvatila mnoge useljenike, održala punu zaposlenost i socijalnu ravnotežu te uravnotežen rast BDP-a s godišnjim stopama od približno 3%. Unutar gospodarstva Švedske, najveći udio u sastavu BDP-a odlazi na uslužni sektor i iznosi 68%, na industriju 30%, a poljoprivredu 2%. Nadalje, Švedska je bogata šumama i željeznim rudama te brojnim metalima kao što su bakar, cink, zlato, srebro, uranij, olovo i dr.. Švedski proizvodi poznati su na globalnoj razini, a neki od najpoznatijih proizvoda Švedske su oružje, vojna oprema i čelik (Nobelove tvornice), telekomunikacijska oprema (Ericsson), automobili (Volvo, Saab), kućanski aparati (Electrolux), namještaj (Ikea), papir (Tetra Laval). Osim toga, razvijeno je i građevinarstvo (Skansa i dr.). U razdoblju od 2006. i 2007. Švedska je ostvarila rekordne prihode u vanjskotrgovinskoj razmjeni, u iznosu od približno 22 milijarde USD. Najvećim djelom uvozi prehrambene proizvode, robu široke potrošnje, plin, naftu i derivate. Većinski dio izvoza čine strojevi, industrijska oprema, prijevozna sredstva, čelične konstrukcije, papirna konfekcija, kemikalije, oružje i telekomunikacijska oprema. Radi vanjske trgovine glavni su partneri zemlje članice EU-a (60% izvoza i 70% uvoza). Vanjska je zaduženost niska (33% BDP-a), a devizne rezerve iznose 35,5 milijardi USD. U 2011. godini ostvaren je BDP od 539,6 milijardi

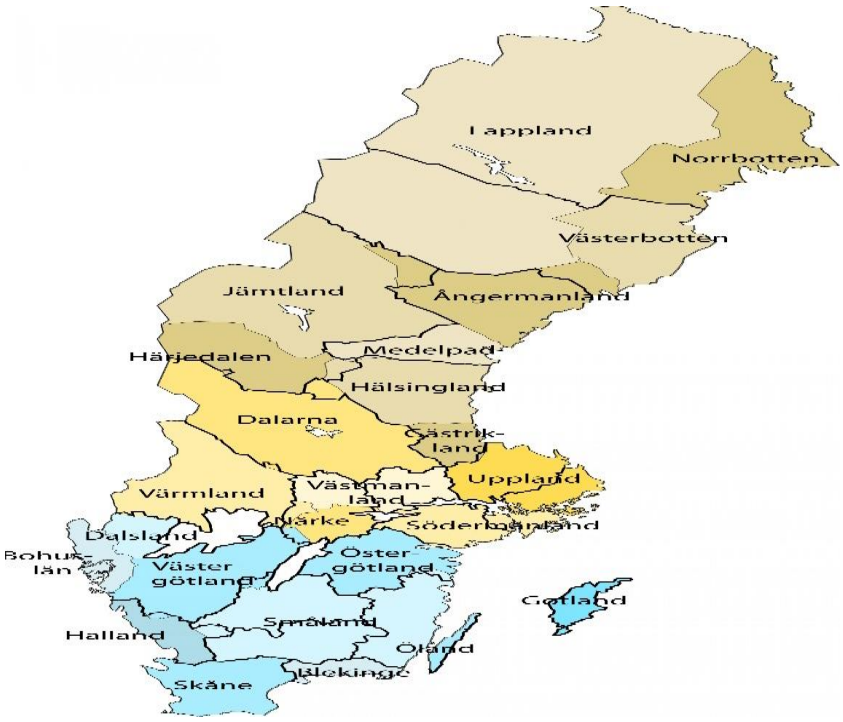
USD, 57 091 USD po stanovniku, uz stopu inflacije od 3% i nezaposlenost od 7,5% (Hrvatska enciklopedija, 2020.).

Prema indeksu konkurentnosti iz 2018. godine Švedska se nalazi na 9. mjestu, a prema stranici Doing business za 2019. se nalazi na visokom 10. mjestu u promatranom uzorku od 190 zemalja što znači da je pogodno okruženje za investicije i poduzetništvo. Valja napomenuti kako je rezultat zbroj nekoliko parametara kao što su lakoća i mogućnost dobivanja građevinskih dozvola, dostupnost struje, upis imovine, dobivanje kredita, zaštita malih investitora, plaćanje poreza, izvoz, izvršenja ugovora, rješavanje nesolventnosti.

4.2.1. Regionalni ustroj Švedske

Švedska graniči kopneno sa Norveškom, Dansko i Finskom, dok su zemlje s kojima ima morsku granicu Estonija, Litva, Latvija, Poljska, Njemačka i Rusija. Slika br. 8 prikazuje regionalni ustroj Švedske i podjelu na 25 pokrajina. Navede pokrajine pripadaju NUTS-u 1,2 i 3.

Slika 8. Regionalni ustroj Švedske

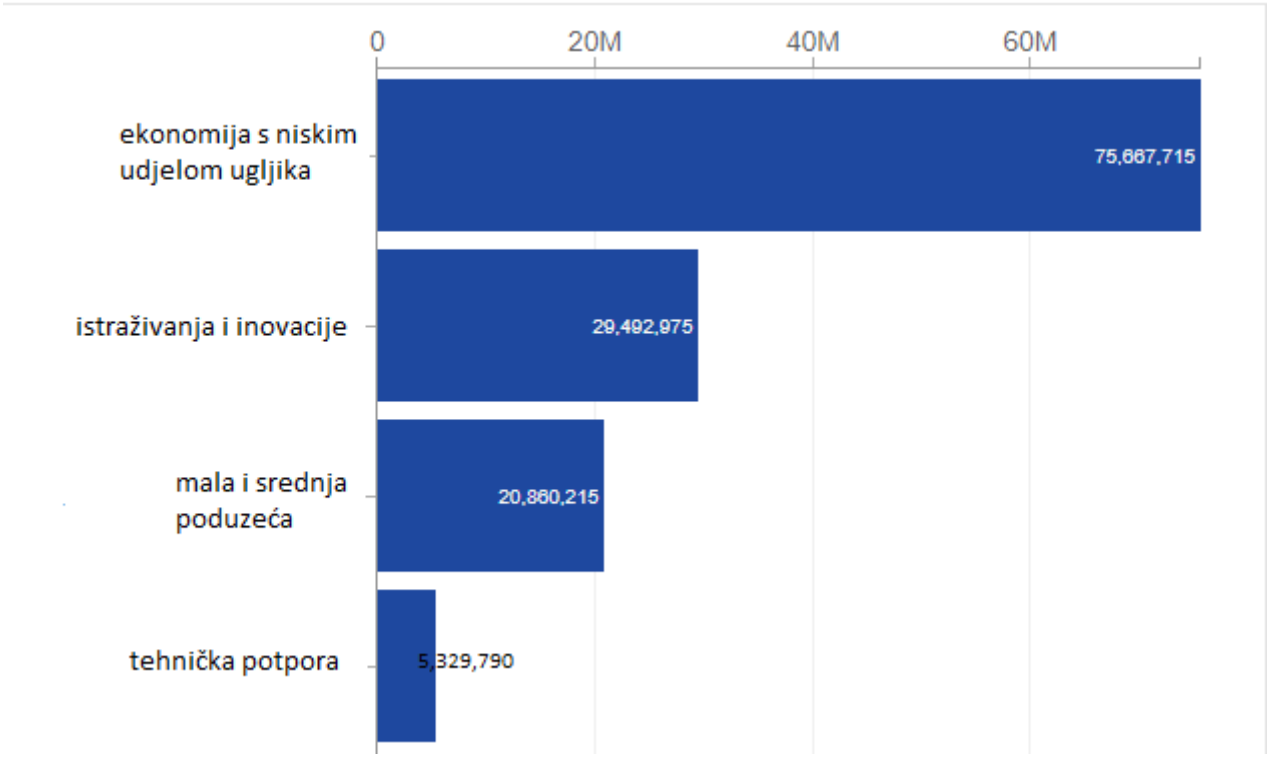

Izvor: maps Sweden, 2020.

4.2.2. Švedska- financiranje i iskoristivost EU fondova

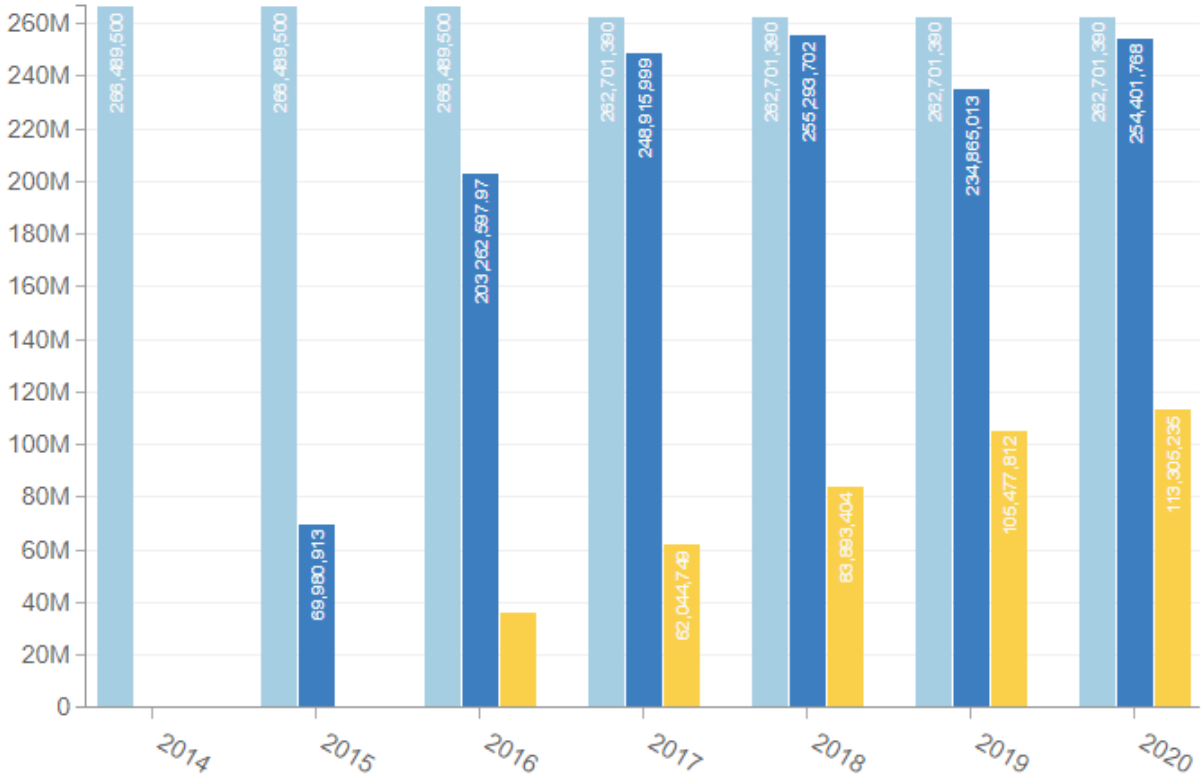
Grafikon 5. prikazuje iskorištenost sredstava iz EU fondova za Švedsku u programskom razdoblju od 2014.- 2020. godine. Iz navedenog grafa vidljivo je da je najveći iznos od ukupnog dijela koji je iznosio 262,701,390.00 eura bio za ekonomiju s niskim udjelom ugljika i iznosio je 75,667,715 eura, od čega je 50% iz fondova EU, a 50% iz državnog proračuna. Za ostale kategorije vrijedili su isti oblici subvencije. Ostali praćeni parametri bili su sredstva uložena za istraživanje i inovacije, mala i srednja poduzeća te tehničku potporu. Pored toga, namijenjene iznose Švedska je također iskoristila za razvoj tehnologije, povećanje radnih mjesta, rast i razvoj gradova, poboljšanjem infrastrukture, izgradnju sportskih, zdravstvenih i kulturnih objekata, te pomoći u postizanju ukupnog ekonomskog rasta.

Grafikon 5.Iskorištenost fondova po ugovorenosti - Švedska

Izvor: Izrada autora prema stranici Europske komisije, 2020.

Grafikon 6. Iskorištenost namijenjenih sredstava za razdoblje od 2014.- 2020. godine

Izvor: autor preuzeo grafički prikaz iz. Europska komisija, 2020.

Prema grafikonu 6. vidljiva je iskorištenost fondova po isplaćenosti sredstava. Ukupni planirani iznos za svaku godinu iznosio je 262,701,390.00 eura, dok se dodijeljeni iznos za svaku godinu razlikovao. Vidljivo je povećanje iskorištenja namijenjenih sredstava u svakoj slijedećoj godini. Najveći dodijeljeni iznos bio je u 2020. godini i iznosio 254,401,768, a potrošeni iznos u istoj godini iznosio je 113,305,235 eura.

4.3. Danska- gospodarske značajke

Danska geografski pripada sjevernom dijelu Europe i ima površinu od 42 925 km². U Danskoj živi oko 5 748 769 stanovnika prema popisu iz 2017. godine. Članicom Europske unije postala je 1. siječnja 1973. godine. Prema podacima sa službene stranice Europske unije, glavne sektore danskoga gospodarstva 2018. godine činili su javna uprava, vojska, obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb u iznosu od 21,6 %, veleprodaji i maloprodaji, prometu i ugostiteljstvu pripalo je 20,0 % te industriji 18,0 %. Danski izvoz zemljama članicama iznosio je 61 % od čega je 16 % išlo

Njemačkoj i 11 % Švedskoj. Kada se govori o zemljama izvan EU-a, 8 % odlazi SAD-u, a 6 % Norveškoj. Nasuprot tome, 70 % uvoza čine države članice EU-a tj. 22 % dolazi iz Njemačke, 12 % iz Švedske i 8 % iz Nizozemske. Prema zemljama izvan EU-a, 7 % uvoza je iz Kine, a 6 % iz Norveške (EU, 2020.).

Glavne gospodarske karakteristike Danske su ekonomska stabilnost s velikim rastom BDP-a koji je po stanovniku jedan od najviših u svijetu. Također, posjeduje visok udio vanjske trgovine te nisku stopu nezaposlenosti koja je 2018.godine bila oko 5%. Pored toga, ima veliku socijalnu sigurnost građana što ju čini jednom od najsigurnijih zemalja na svijetu. Danska je kao pripadnica Europske zajednice od 1973. godine. Gospodarski pokazatelji ju svrstavaju među vodeće članice EU-a . U 2017. godini vrijednost BDP-a bio je 324,8 milijarda američkih dolara, a 2018. je 352 milijarde američkih dolara, dok je BDP po stanovniku u 2018. godini bio oko 60 730 američkih dolara (Hrvatska enciklopedija, 2020.). 75,8% BDP-a pripada uslužnom sektoru, a prate ga industrijski od 22,9% i poljoprivredni od 1,3%. Proizvodnja hrane tehnološki je visoko razvijena u čemu se posebno ističe industrija mliječnih i mesnih proizvoda, preradba ribe i dr., a uz nju su i ostale industrijske grane poput naftne, strojarske, elektroničke, kovinske, brodograditeljske, farmaceutske, tekstilne, kemijske, drvne itd.. Osim toga, posjeduje prirodna bogatstava poput ležišta nafte i plina u Sjevernome moru. Najpoznatije danske tvrtke koje su poznate na globalnoj razini i među vodećima u svojoj djelatnosti su Carlsberg koja se bavi proizvodnjom piva i drugih pića, Maersk zaslužan za transportne i logističke usluge i energetiku, Novo Nordisk koji pripada farmaceutskoj industriji i dobro poznati Lego za proizvodnju igračaka. Najveći dio BDP-a ostvaren je međunarodnom trgovinom robe i usluga, a njena vrijednost izvoza u 2017. godini je bila 113,6 milijardi američkih dolara (Hrvatska enciklopedija, 2020.).

Prema indeksu globalne konkurentnosti Danska se nalazi na drugom mjestu, a ispred nje je jedino Singapur. Kriteriji koji pokazuju navedeni rezultat su ukupnost kvalitete zdravstvenog i obrazovnog sistema, ekonomska razvijenost, radno tržište, te proizvodnja i investicije. Prema Doing business ljestvici o regulaciji poslovanja Svjetske banke Danska je ostvarila 4. mjesto na svjetskoj ljestvici. Ispred Danske prednjači Novi Zeland, Singapur i Hong Kong.

4.3.1. Regionalni ustroj Danske

Kraljevina Danska administrativno je podijeljena na 5 regija. NUTS-u 2 pripada Danska koja kao i većina drugih europskih zemalja „ograničavanjem“ veličine nastoji provesti i osigurati provedbu sredstava iz EU fondova kako bi se sve regije jednako razvijale. Novim mjerama i saznanjima, te prijašnjim iskustvima Danska nastoji ostvariti još veći napredak s ciljem ne zanemarivanja nijedne regije.

4.3.2. Danska- iskoristivost fondova i EU projekata

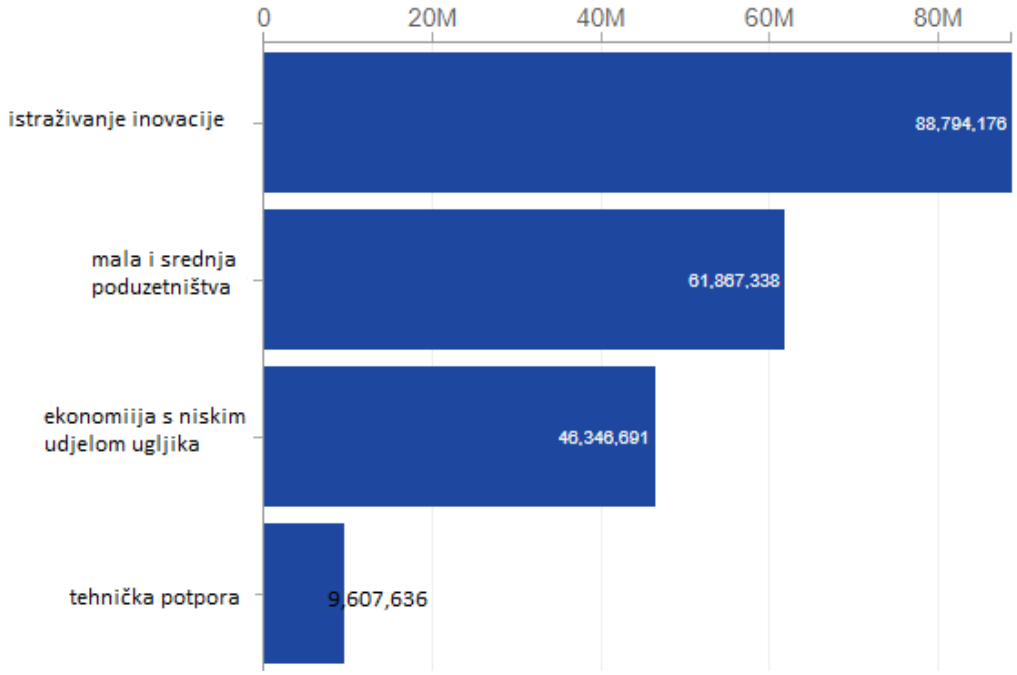
Prema podacima europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje od 2014.- 2020. godine Danska je upotrebljavala ukupne alokacije kohezijske politike EU-a na slijedeći način: Tranzicijske regije 71,4 milijuna eura, a razvijene regije 255,1 milijun eura. Za prekograničnu suradnju 204, 2 milijuna eura, a transnacionalnu suradnju 22, 7 milijuna eura. Ukupan iznos je bio 553,4 milijuna eura. Ukupan iznos sredstava iz europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj bio je 918.803,690 milijuna eura. Nadalje, prema službenom europskom listu raspodjela potpore Europske unije iznosila je 629.400,690 milijuna eura (Europska komisija, 2020.). EU podupire ulaganja u Dansku putem Europskog fonda za strateška ulaganja. Do prosinca 2019. godine ukupno financiranje u sklopu EFSU-a iznosilo je 940 milijuna eura s ciljem pokretanja 6.057 milijuna dodatnih ulaganja. Trenutačno iskustvo s financijskim instrumentima EU-a i proračunskim jamstvom EFSI-a pokazalo je potrebu za pojednostavljenjem, usmjeravanjem i boljom koordinacijom EU-ovih instrumenata potpore ulaganjima tijekom sljedećeg programskog razdoblja od 2021.2027. godine (Europska komisija, 2020.).

Do kraja 2020. godine EFSI i drugi financijski instrumenti EU doći će u sistem novog programa "Invest EU" koja promiče koherentniji pristup financiranju ciljeva politike EU i povećavanju izbora mogućnosti provedbe politike i provedbenih partnera za rješavanje tržišnih neuspjeha specifičnih za pojedinu zemlju i investicijske praznine.

Prema statističkim podacima sa grafikona br. 7 prikazuje iskorištenost sredstava iz EU fondova za Dansku u programskom razdoblju od 2014.- 2020. godine. Iz navedenog grafa vidljivo je da je najveći iznos od ukupnog dijela namijenjenog iz EU fondova iznosio je 399,225,123.00 eura bio za istraživanje i inovacije i iznosio je 88,794,176 eura. Ostali praćeni parametri bili su ulaganja u mala

i srednja poduzeća (61,867,338 eura), ekonomija s niskim udjelom ugljika (46,346,691 eura) te tehničku potporu (9,607,636 eura).

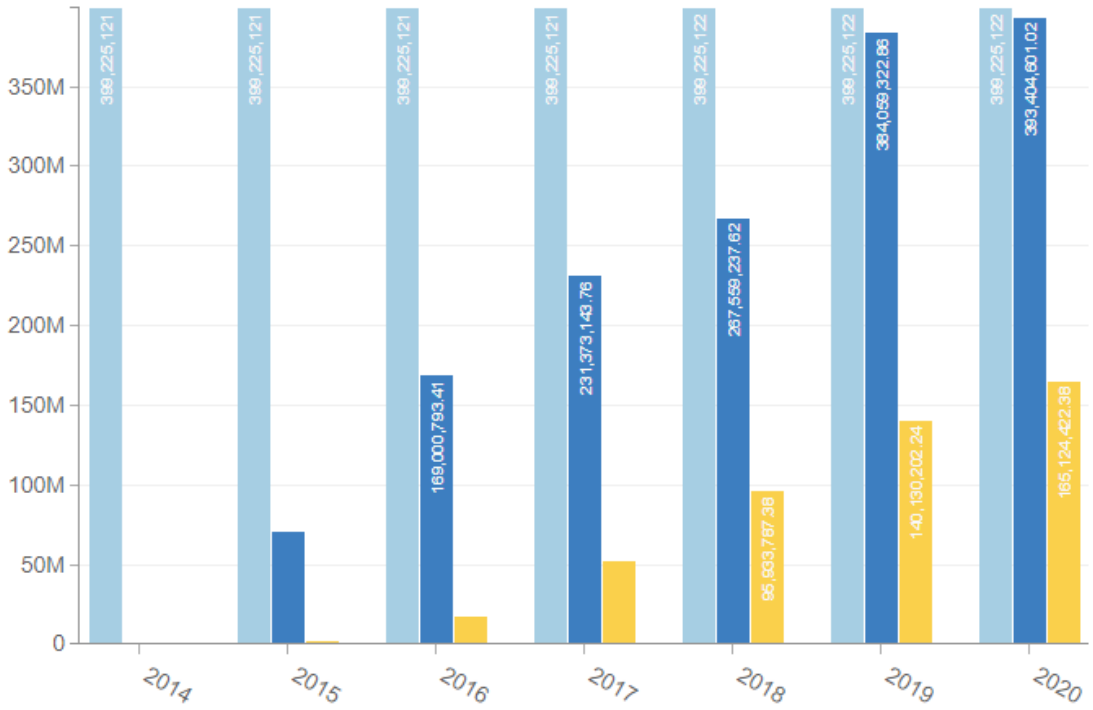
Grafikon 7. Ukupan iznos iz Europskog strukturnog i investicijskog fonda - Danska

Izvor: Izrada autora prema stranici Europske komisije, 2020.

Prema grafikonu 8. vidljiva je iskorištenost fondova po isplaćenosti sredstava. Ukupni planirani iznos za svaku godinu iznosio je 399,225,123.00 eura, dok se dodijeljeni iznos za svaku godinu razlikovao. Praćen je trend povećanja iskorištenja namijenjenih sredstava u svakoj slijedećoj godini. Najveći dodijeljeni iznos bio je u 2020. godini i iznosio 393,404,601.02, a potrošeni iznos u istoj godini iznosio je 165,124,422.38 eura.

Grafikon 8. Iskorištenost namijenjenih sredstava za razdoblje od 2014.-2020. godine

Izvor: autor preuzeo grafički prikaz iz: Europska komisija, 2020.

4.4. Komparativna analiza promatranih zemalja na temelju različitih parametara

Nakon analize i opisivanja gospodarskih značajki, regionalnog ustroja i iskoristivosti fondova, navedene zemlje su uspoređene na temelju sljedećih parametara iz tablice:

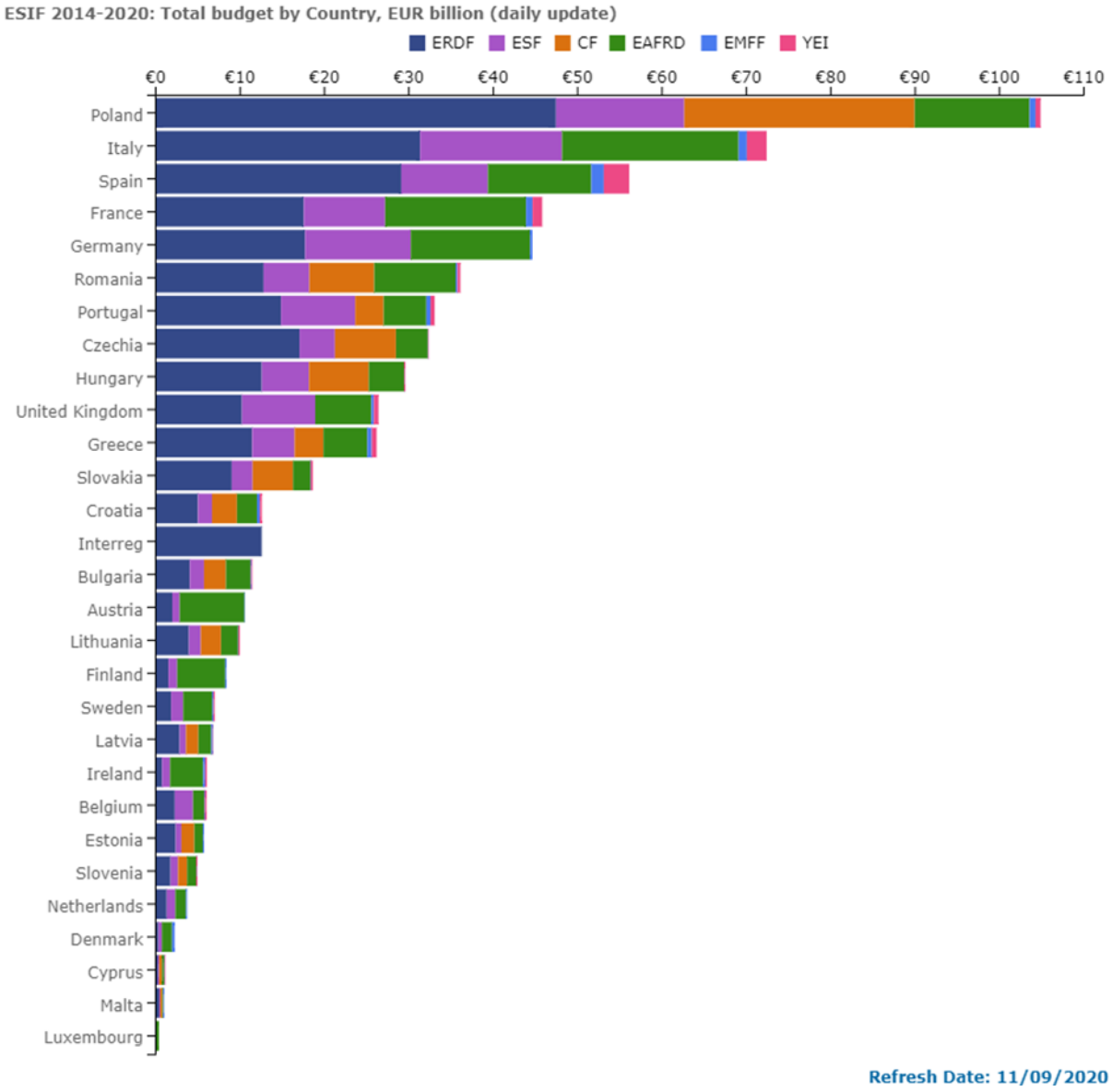
Tablica 1. Usporedba nordijskih zemalja prema različitim kriterijima

	Danska	***Švedska***	***Finska***
Broj stanovnika	5 748 769	9 644 864	5 503 297
Površina	42 925	450 295	338 456
BDP po stanovniku (2017.god)	60 730 USD	57 091 USD	42 120 USD
Indeks konkurentnosti (2015.)	5,33	5,43	5,45
Indeks ekonomske slobode (2017.)	7,89	7,56	7,80
Stopa zaposlenosti (2017.god.)	77,5%	78,7%	82,4%
Stopa nezaposlenosti (2017.god.)	5%	7,5%	9,4%

Izvor: izrada prema autoru na temelju podataka Svjetske banke (WTO), 2020.

Iz tablici br. 1 prema kriteriju broja stanovniku u odnosu na promatrane zemlje najviše stanovnika ima Švedska, dok je na začelju Finska. Površinom je najveća Švedska, a najmanja je Danska. BDP po stanovniku za 2017. godinu iznosio je 60 730 američkih dolara za Dansku koja je na vrhu nordijskih zemalja unutar EU-a, a Finska je na posljednjem mjestu. Prema indeksu konkurentnosti iz podataka 2015. godine, Finska je na vodećem mjestu, dok je Danska zadnja. Indeks ekonomske slobode za Dansku je iznosio 7,89, Švedsku 7,56,a Finsku 7,80. Stopa zaposlenosti i stopa zaposlenosti za 2017. godinu najveća je u Finskoj, dok je na začelju Danska (napomena: navedeni parametri su uspoređeni u različitim vremenskim intervalima za pojedini kriteriji).

Grafikon 9. Ukupni budžet iz EU fondova za pojedinu zemlju

Izvor: autor preuzeo grafički prikaz iz: Europska komisija, 2020.

Grafikon br. 9 predstavlja iskorištenost namijenjenih sredstava za razdoblje od 2014.-2020. godine. Na vrhu iskorištenosti planiranih sredstava je Poljska. Vidljivo je da nordijske zemlje u odnosu na ostatak Europe iskorištavaju manji iznos fondova zato što su gospodarski, u odnosu na ostatak EU, razvijeniji pa im potpora nije neophodna u tolikoj mjeri u odnosu na ostale članice. Uspoređujući nordijske zemlje najveći iznos potpora bilježi Finska, a slijede ju Švedska pa Danska.

5. Suvremeni izazovi i trendovi kohezijske politike nordijskih zemalja

U dosadašnjem djelu rada vidljiv je sličan povijesni, teritorijalni i ekonomski rast i razvoj promatranih zemalja, a s obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja ekonomskih, društvenih i socijalnih parametara u navedenim zemljama na europskom, ali i u globalnom smislu „gleda u leđa“. Navedene zemlje konstantnim rastom i težnjom za što većim razvitkom predstavljaju gospodarsku okosnicu Europe. Razlog visokih rezultata leži u činjenici kojom nordijske zemlje koriste kohezijsku politiku kao instrument razvoja. Budući da Europska unija kroz vlastite fondove nastoji smanjiti neujednačenost između regija i ciljevi su joj vezani za smanjenje društvenih, ekonomskim i socijalnih nejednakosti vidljivo je iz statističkih podataka kako nordijske zemlje najviše ulaganja iz sredstava koriste za razvoj infrastrukture i ljudskih kapaciteta te da su socijalno osviješteni i nastoje ulagati u inovativne procese, promicanje društvenih znanja, poduzetništva i okoliša. Također, rast dohotka i produktivnosti bile su izravne strane investicije koje su omogućile razvoj tehnologije, znanja i vještina. Povoljnom poduzetničkom klimom i administrativnom uređenošću navedene zemlje su „mamac“ bogatim stranim ulagačima za otvaranje profitabilnih organizacija i postizanje još većeg prosperiteta. Dokaz tome su podaci sa slike br. 9 gdje vidimo kako u nordijskim zemljama priljev stranih ulaganja za 2016. godinu iznosi 993 milijuna dolara, dok je odljev za 2016. godinu bio 37 milijuna dolara.

Slika 9. Izravna strana ulaganja u razdoblju od 2011. - 2016. godine, milijarde američkih dolara

	FDI inflows						FDI outflows					
Region/economy	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
World[a]	1 591 146	1 592 598	1 443 230	1 323 863	1 774 001	1 746 423	1 576 041	1 388 455	1 399 483	1 253 159	1 594 317	1 452 463
Developed economies	824 293	856 979	684 260	563 330	984 105	1 032 373	1 129 936	974 079	890 920	707 635	1 172 867	1 043 884
Europe	484 932	541 375	340 466	272 463	565 934	532 994	560 386	466 516	386 834	221 284	665 781	514 677
European Union	435 139	491 644	336 811	256 613	483 839	566 234	493 461	406 575	340 011	204 344	535 957	470 351
Austria	10 616	3 989	5 720	4 580	3 785	-6 089	21 913	13 109	15 568	-726	10 107	-2 208
Belgium	78 258	6 516	25 125	-8 958	21 244	33 103	46 371	33 821	29 484	-2 701	30 356	18 269
Bulgaria	2 945	1 697	1 837	1 540	2 822	776	399	325	187	370	163	190
Croatia	1 692	1 504	958	2 870	270	1 745	142	-86	-168	1 952	-4	-422
Cyprus	-11 725	47 199	-6 495	736	7 385	4 138	-15 904	49 761	-6 898	-1 117	16 843	5 376
Czech Republic	2 318	7 984	3 639	5 492	465	6 752	-327	1 790	4 019	1 620	2 487	984
Denmark	11 437	414	1 051	3 207	4 102	951	11 250	7 355	7 176	6 735	11 177	14 543
Estonia	1 005	1 565	750	604	130	870	-1 454	1 054	505	-159	323	479
Finland	2 550	4 154	-169	18 304	1 568	42[b]	5 011	7 543	-2 402	1 182	-16 029	22 760[b]
France	31 642	16 062	34 270	2 669	46 991	28 352	51 415	35 440	20 369	49 783	44 373	57 328

Izvor: autor preuzeo tablicu iz: OECD, 2020.

Budući da će Europska unija u programskom razdoblju 2021.-2027. novim pojednostavljenim mjerama i još izdašnijom financijskom injekcijom težiti smanjenju razlika i poticanju rasta i razvoja zemalja članica EU-a, nordijske zemlje će s obzirom na sposobnost i iskustvo iskorištavanja projekata iz prijašnjih programskih razdoblja očekivano ostvarivati još bolje ekonomske, socijalne i dr. rezultate, te doprinositi jačanju lokalnog i regionalnog gospodarstva u cjelini.

6. Zaključak

U ovom diplomskom radu naveden je niz podataka i informacija te činjenica i pokazatelja kojim se pobliže nastojalo analizirati kohezijsku politiku kroz pojam, izazove i perspektivu na općenitoj razini i na primjeru nordijskih zemalja. Za svaku od promatranih zemalja navedene su najbitnije karakteristike kao što je regionalni ustroj te stanje i način razvoja gospodarstva. Također, nastojalo se prikazati kakav je utjecaj kohezijske politike na razvoj gospodarstva, društveno-socijalnih pitanja, zaposlenosti, izravnih stranih ulaganja, ekonomske i političke slobode i privlačnost za investicije i ulaganja u nordijskim zemljama članicama Europske unije (Finska, Danska, Švedska). Europska unija donijela je kohezijsku političku strategiju čija osnova je otvaranje novih radnih mjesta, porast gospodarstva, konkurentnosti, održivog razvoja te unaprjeđenje kvalitete života, ukupnog skladnog razvoja njezinih država članica i regija. Kako bi provela kohezijsku političku strategiju odnosno smanjila razlike u gospodarskom razvoju među članicama kao i u svakoj pojedinoj članci veliki dio proračuna EU-a usmjeren je upravo na ovu politiku. Financiranje EU-a usmjerava se na ostvarivanje bolje prometne povezanosti udaljenih i ruralnih regija, poticanje malih i srednjih poduzeća u nerazvijenim područjima, poboljšanje edukacije i vještine ljudi te razvoj novih proizvoda i proizvodnih metoda, problematiku vezanu za klimatske promjene i energetsku učinkovitost.

Iz statističkih podataka zaključuje se kako nordijske zemlje najviše ulaganja iz sredstava Europskih fondova koriste za istraživanje i inovacije kao najbitnijeg faktora za brži rast i razvoj te kompenzaciju i nedostatak prirodnih resursa s kojima ne raspolažu. Zatim potporama za mala i srednja poduzeća, poticanjem zaposlenosti, ekološkom osviještenošću na način da se ulaže u ekonomiju sa niskim dijelom ugljika, poticanjem obrazovanja, socijalne uključenosti i tehničkim potporama. Budući da su promatrane zemlje nositelji rasta i razvoja te gospodarski giganti na području EU, sredstva iz Europskih fondova i provođenja projekata u cilju njihova gospodarskog rasta i razvoja nisu „ključna“, ali su svakako dobrodošla za pitanje daljnjeg blagostanja. Prema tome nordijske zemlje u odnosu na ostatak Europe ne teže velikim iznosima iz europskih strukturnih i investicijskih fondova i nalaze se ispod europskog prosjeka. S obzirom da će europska unija u programskom razdoblju 2021.-2027.godine novim pojednostavljenim mjerama i još izdašnijom financijskom injekcijom težiti smanjenju razlika i poticanju rasta i razvoja zemalja članica EU-a, a za nordijske zemlje se očekuje da će s obzirom na sposobnost i iskustvo iskorištavanja projekata iz prijašnjih programskih razdoblja ostvarivati još bolje ekonomske i socijalne rezultate te doprinositi jačanju lokalnog i regionalnog gospodarstva u cjelini. Uzimajući u obzir sve poduzeto u cilju

stvaranja društva koje u prvi plan stavlja čovjeka, stvarajući pri tome društvo sretnih ljudi, nordijske zemlje trebaju biti uzor ostalim članicama EU te da se pametnom razvojnom politikom zemlja može ravnomjerno razvijati i smanjiti regionalne razlike u razvoju uz potporu financijskih sredstava Europskih fondova koji to i omogućuju.

Literatura

1. Basile, R., Castellani, D., Zanfei, A. (2008). *Location choices of multinational firms in Europe: The role of EU cohesion policy.* Journal of International Economics 4, str: 328-340.
2. Bourdin, S. (2019.). *Perspective on the of the Cohesion Policy. Not doing more but better!* ResearchGate - Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/334170753_Perspectives_on_the_future_of_the_EU_Cohesion_Policy_Not_doing_more_but_better/ [Pristupljeno 01.09.2020.]
3. CEA (2020). *Svjetski indeks konkurentnosti talenata treba biti nit vodilja budućnosti*. CEA- centar za javne politike i ekonomske analize. Dostupno na: na https://www.cea-policy.hr/svjetski-indeks-konkurentnosti-talenata-treba-biti-nit-vodilja-buducnosti [Pristupljeno 11.09.2020.]
4. Crescenzi, R., Giua, M. (2018) *One or Many Cohesion Policies of the European Union? On the Diverging Impacts of Cohesion Policy across Member States.* Spotial Economics Research Center, str: 1-32.
5. Dolenec, H. (2017). *Pojmovnik fondova Europske unije – strukturni fondovi.* Europski strukturni i investicijski fondovi, Samobor, str: 7-8.
6. EU (2020). *Danska*. EU - Europska unija. Dostupno na: na https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/denmark_hr [Pristupljeno 12.09.2020.]
7. EU (2020). Europska investicijska banka (EIB) EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-investment-bank_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]
8. EU (2020). *Europska komisija*. EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]
9. EU (2020). *Europska središnja banka (ESB).* EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]
10. EU (2020). *Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO)*. EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-economic-social-committee_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]
11. EU (2020). *Europski odbor regija (OR).* EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-committee-regions_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]
12. EU (2020). *Europski parlament.* EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr?fbclid=IwAR10F8n2rFfPQHiZ7Os80pauM1lQsPrC6gtDqBLvOWKmH3m7bR9mDxzwhlQ [Pristupljeno 07.09.2020.]
13. EU (2020). *Europski revizorski sud (ERS).* EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]

14. EU (2020). *Europsko vijeće*. EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]
15. EU (2020). *Financiranje sredstvima EU-a.* Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_hr?fbclid=IwAR2Dri0h3wXLerKDerJN1tZu5opc5BU9NrKE6Yi-ZqNYmHZ7tyd2tkqyqw8 [Pristupljeno 10.09.2020.]
16. EU (2020). *Finska.* EU – Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/finland_hr [Pristupljeno 10.09.2020.]
17. EU (2020). *Najčešća pitanja o kohezijskoj politici.* EU – Europska unija. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/faq/?fbclid=IwAR1Grh7R7sxqgk8VlJQhySlIDl4INBxUSUt24Jv0sq3a0eBe70QYxgiS_To [Pristupljeno 08.09.2020.]
18. EU (2020). *Povijest europske unije*. EU - Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_hr [Pristupljeno 05.09.2020.]
19. EU (2020). *Sud Europske unije*. EU- Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_hr [Pristupljeno 07.09.2020.]
20. EU (2020). *Švedska.* EU – Europska unija. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/sweden_hr [Pristupljeno 11.09.2020.]
21. Europska komisija (2014). *An introduction to EU Cohesion Policy 2014-2020.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_en.pdf [Pristupljeno 22.09.2020.]
22. Europska komisija (2015). *Europski strukturni i investicijski fondovi za razdoblje od 2014.-2020.*, str: 16-17. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf?fbclid=IwAR0HwrIouM0SsCrwOJMSrcxifezZJxq9ruA5NIktApcwcu5HX4ZUQZZqt2s [Pristupljeno 08.09.2020.]
23. Europska komisija (2020). *European structural and investment funds.* Dostupno na: https://cohesiondata.ec.europa.eu/overview [Pristupljeno 14.09.2020.]
24. Europska komisija (2020). *Nova kohezijska politika*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/?fbclid=IwAR2FmmCnadge6gt8PdTfBbJUFWeT5bxpYNwgLPHbJXqiv4-jBdE3MPmsWtI [Pristupljeno 08.09.2020.]
25. Europska komisija (2020). *Povijest politike.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/history/ [Pristupljeno 23.09.2020.]
26. Europska komisija (2020). *Priručnik o pojednostavljenju. 80 mjera za pojednostavnjenje u području kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027*. Dostupno na:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/new_cp/simplification_handbook_hr.pdf [23.09.2020.]

27. Europska komisija (2020). *Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1172&langId=hr&fbclid=IwAR0sUllEfj7Ro9kjoVIXnVZW6i-n6OrUMfIctrYoz_npDXmHTiZwofO3kp8 [Pristupljeno 08.09.2020.]
28. Europski strukturni i investicijski fondovi (2012) *Programiranje*. Dostupno na: http://arhiva.strukturnifondovi.hr/programiranje?fbclid=IwAR14zrhf-7bwhfZL1KlcTSTDFHop9HM28L4HMSCbT_jf6Hf8fe-n58jfOr8 [Pristupljeno 08.09.2020.]
29. Eurostat (2020). *Employment and activity by sex and age – annual data*. Dostupno na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do [Pristupljeno 07.09.2020.]
30. Eurostat (2020). *Eurostat celebrates Finland.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20171206-1?inheritRedirect=true [Pristupljeno 22.09.2020.]
31. Eurostat (2020). *GDP per capita in PPS.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEC00114/bookmark/table [Pristupljeno 07.09.2020.]
32. HGK (2013). *Ususret fondovima kohezijske politike u Hrvatskoj. Kohezijska politika, Strukturni fondovi, Kohezijski fond i primjeri.* HGK – Hrvatska gospodarska komora, str. 5-37. Dostupno na: http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/ususret_fondovima_kohezijske_politike_u_hr_hgk_publikacija_za_web.pdf [Pristupljeno 08.09.2020.]
33. Hrvatska enciklopedija (2020). *Danska.*Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. [Pristupljeno 12.09.2020.]
34. Hrvatska enciklopedija (2020). *Finska.* Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. [Pristupljeno 12.09.2020.]
35. Hrvatska enciklopedija (2020). *Švedska*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. [Pristupljeno 12.09.2020.]
36. Kesner – Škreb, M. (2007). *Institucije europske unije.* Pojmovnik. Institut za javne financije, Zagreb, str. 1-3
37. Maps Sweden (2020). *Karta Švedske.* Dostupno na: https://hr.maps-sweden.com/ [Pristupljeno 14.09.2020.]
38. OECD (2020). *FDI Flows*. Dostupno na: https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm [Pristupljeno 13.09.2020.]
39. Plavi ured (2018). *Što je kohezijska politika EU?.* Zicer plavi ured – Zagrebački inovacijski centar. Dostupno na: https://plaviured.hr/sto-kohezijska-politika-eu/# [Pristupljeno 05.09.2020.]
40. Središnji državni portal (2020). *Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.* Središnji državni portal, Ministarstvo financija RH. Dostupno na: https://mfin.gov.hr/istaknute-

teme/hrvatska-i-eu/ekonomski-programi-u-okviru-eu-2355/ekonomski-program-republike-hrvatske-2013/2357 [Pristupljeno 07.09.2020.]
41. Središnji državni portal (2020). *Koje institucije djeluju u okviru Europske unije?* Središnji državni portal, Ministarstvo uprave RH. Dostupno na: https://uprava.gov.hr/koje-institucije-djeluju-u-okviru-europske-unije/13769?fbclid=IwAR1FPhMQ7swexGlZlON0csHcS7eps7QVU5zXLNEwABaP--lsW-p750eXIXg [Pristupljeno 07.09.2020.]
42. Synergia savjetovanje (2020) *10 najvećih promjena za novo programsko razdoblje od 2021 do 2027 godine*. Dostupno na: https://synergia-consulting.hr [Pristupljeno 12.09.2020.]
43. The world bank (2020). *Ease of Doing Business rankings.* The world bank. Doing business measuring business regulations. Dostupno na: https://www.doingbusiness.org/en/rankings [Pristupljeno, 12.09.2020.]
44. This is Finland (2020). *Finland in fact.* Dostupno na: https://finland.fi/facts-stats-and-info/finland-in-facts-2/?fbclid=IwAR2tXZ8y8Hgu2T8XRyrYw6ZOWcQKOSGMkEOp6R3ApyqHYSzKtYm6RxXVPTg [Pristupljeno 22.09.2020.]
45. Wiggins, S., Davis, J. (2006). *Economic Institutions*. IPPG – Research Programme Consortium on improving Institutions for Pro-Poor Growth. Dostupno na: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08c27ed915d622c001177/IPPGBP3.pdf [Pristupljeno 22.09.2020.]

Popis grafikona

Grafikon 1. Zaposlenost u zemljama EU 10
Grafikon 2. BDP-a po stanovniku izražen u SKM 11
Grafikon 3. Iskorištenost fondova po ugovorenosti - Finska 28
Grafikon 4. Iskorištenost fondova po isplaćenosti sredstava prema programskom razdoblju 29
Grafikon 5.Iskorištenost fondova po ugovorenosti - Švedska 32
Grafikon 6. Iskorištenost namijenjenih sredstava za razdoblje od 2014.- 2020. godine 33
Grafikon 7. Ukupan iznos iz Europskog strukturnog i investicijskog fonda - Danska 36
Grafikon 8. Iskorištenost namijenjenih sredstava za razdoblje od 2014.-2020. godine 37
Grafikon 9. Ukupni budžet iz EU fondova za pojedinu zemlju 39

Popis slika

Slika 1. Strategija Europa 2020 i Hrvatska 12
Slika 2. Europski strukturni i investicijski fondovi za razdoblje od 2014. - 2020. godine 13
Slika 3. Tematski ciljevi, izvori financiranja i TRS-ovi 17
Slika 4. EU strateški okvir 2020. godine 18
Slika 5. Nova kohezijska politika (Strategija 2021. - 2027.) 20
Slika 6. Činjenice o Finskoj 24
Slika 7. Administrativne provincije Finske 26
Slika 8. Regionalni ustroj Švedske 31
Slika 9. Izravna strana ulaganja u razdoblju od 2011. - 2016. godine 40

Popis tablica

Tablica 1. Usporedba nordijskih zemalja prema različitim kriterijima..... 38